

136. Torstaina 29 päivänä marraskuuta 1990

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan sivistysvaliokunnan Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinjoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta ehdottaman eduskunnan lausunnon käsittelyä 4681

Mainittu selonteko
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi talletuspankkien toiminnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 4782

Hallituksen esitys n:o 242/1989 vp.
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 182 a ja 182

2) Ehdotukset verohallintolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys n:o 160
Lakialoite n:o 39/1989 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 92/1987 vp. ja 66/1989 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68
Suuren valiokunnan mietintö n:o 229

3) Ehdotukset laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja ob-

Siv.
ligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta 4783

Hallituksen esitys n:o 123
Lakialoitteet n:ot 28, 29, 51 ja 111
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66
Suuren valiokunnan mietintö n:o 221

4) Ehdotukset laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 1 ja 14 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 124
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67
Suuren valiokunnan mietintö n:o 222

5) Ehdotukset liikevaihtoverolaiksi 4784

Hallituksen esitys n:o 96
Lakialoitteet n:ot 9, 32, 93, 108 ja 110/1989 vp. sekä 5, 33, 65, 81 ja 90
Toivomusaloitteet n:ot 63, 85, 87, 88, 115, 181, 205, 215, 231 ja 244/1987 vp., 44, 48, 63, 85 ja 93/1988 vp., 32, 39, 44, 60 ja 88/1989 vp. sekä 59—61, 66—68, 73, 87, 88, 93 ja 129
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55
Suuren valiokunnan mietintö n:o 197

6) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikkipäästöjen verottamisesta 4785

Hallituksen esitys n:o 132
Lakialoite n:o 83
Toivomusaloite n:o 58
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62
Suuren valiokunnan mietintö n:o 198

	Siv.		Siv.
7) Ehdotus laiksi rehujen rasva- ja valkuaisverosta	4785	14) Ehdotus laiksi Ilmailulaitoksesta	4789
Hallituksen esitys n:o 192		Hallituksen esitys n:o 137	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 199		Suuren valiokunnan mietintö n:o 220	
8) Ehdotukset laiksi leimaverolain muuttamisesta	4786	15) Ehdotus laiksi aluevaihdoista valtion ja Helsingin kaupungin välillä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	4790
Hallituksen esitys n:o 243		Hallituksen esitys n:o 246	
Lakialoitteet n:ot 52, 62, 68 ja 124		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73		Suuren valiokunnan mietintö n:o 200	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 234		16) Ehdotukset asuntolainajärjestelmien uudistamista koskeviksi laeiksi ..	„
9) Ehdotukset laeiksi ennakkoperintälain, verotuslain ja veronkantolain muuttamisesta	„	Hallituksen esitys n:o 263	
Hallituksen esitys n:o 185		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14	
Toivomusaloite n:o 127		Suuren valiokunnan mietintö n:o 225	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69		17) Ehdotus laiksi opetushallituksesta	4792
Suuren valiokunnan mietintö n:o 230		Hallituksen esitys n:o 225	
10) Ehdotukset laiksi verotuslain 72 §:n muuttamisesta ja laiksi kunnallisesta sähköntuotantomaksusta	4787	Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 17	
Hallituksen esitys n:o 223		Suuren valiokunnan mietintö n:o 215	
Lakialoite n:o 104		18) Ehdotus laiksi Lapin yliopistosta ..	„
Toivomusaloite n:o 98		Hallituksen esitys n:o 86	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72		Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 233		Suuren valiokunnan mietintö n:o 236	
11) Ehdotus laiksi korkoa vastaan vasta korotuksesta verotuksessa	4789	19) Ehdotukset laeiksi peruskoululain ja lukiolain muuttamisesta	4793
Hallituksen esitys n:o 186		Hallituksen esitys n:o 197	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70		Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 231		Suuren valiokunnan mietintö n:o 213	
12) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta	„	20) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain, peruskoululain 62 g §:n ja lukiolain 36 g §:n muuttamisesta	4794
Hallituksen esitys n:o 193		Hallituksen esitys n:o 189	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71		Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 232		Suuren valiokunnan mietintö n:o 206	
13) Ehdotus laiksi tullilaitoksesta ..	„	21) Ehdotukset laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi koulutussojpmustoimintaa koskeviksi laeiksi	„
Hallituksen esitys n:o 268		Hallituksen esitys n:o 195	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74		Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 235		Suuren valiokunnan mietintö n:o 205	

Siv.

22) Ehdotukset laeiksi opintotukilain 10 §:n ja asumistukilain 2 §:n muuttamisesta 4795

Hallituksen esitys n:o 226
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 214

23) Ehdotus laiksi kansainvälisen henkilövaihdon keskuksista ”

Hallituksen esitys n:o 162
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 204

24) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys n:o 233
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 44
Suuren valiokunnan mietintö n:o 227

25) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 ja 7 §:n sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta .. 4798

Hallituksen esitys n:o 239
Lakialoitteet n:ot 105/1988 vp., 27/1989 vp. ja 122
Toivomusaloitteet n:ot 711, 729 ja 733/1988 vp., 541, 568, 626 ja 631/1989 vp. sekä 746, 763, 777, 782, 802 ja 821

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 43
Suuren valiokunnan mietintö n:o 219

26) Ehdotus laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta 4799

Hallituksen esitys n:o 174
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 42
Suuren valiokunnan mietintö n:o 212

27) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 205
Lakialoitteet n:ot 58—60/1987 vp. sekä 107, 113 ja 116
Toivomusaloitteet n:ot 1015/1987 vp., 672/1988 vp., 518, 548 ja 619/1989 vp. sekä 697, 708, 710 ja 796

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39
Suuren valiokunnan mietintö n:o 211

Siv.

28) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 4799

Hallituksen esitys n:o 209
Lakialoite n:o 14/1987 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 867, 896, 1032 ja 1056/1987 vp., 701 ja 811/1988 vp., 519 ja 615/1989 vp. sekä 664
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 45
Suuren valiokunnan mietintö n:o 228

29) Ehdotukset laeiksi metsähallintoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta 4801

Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23
Suuren valiokunnan mietintö n:o 223

30) Ehdotukset laeiksi eräiden maa-seutuelinkeinolakiin liittyvien lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 145
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 210

31) Ehdotukset laiksi pellonraivaauksen rajoittamisesta 4802

Hallituksen esitys n:o 112
Lakialoite n:o 117
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17
Suuren valiokunnan mietintö n:o 208

32) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 6 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta ja voimassaoloajan jatkamisesta 4803

Hallituksen esitys n:o 149
Lakialoite n:o 118
Toivomusaloitteet n:ot 626, 635, 645 ja 652
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16
Suuren valiokunnan mietintö n:o 207

33) Ehdotus laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta 4804

Hallituksen esitys n:o 201

	Siv.		Siv.
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20		Hallituksen esitys n:o 140	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 216		Lakivaliokunnan mietintö n:o 13	
34) Ehdotukset laeiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain ja poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta	4804	Suuren valiokunnan mietintö n:o 226	
Hallituksen esitys n:o 230		41) Ehdotus laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta	4808
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22		Hallituksen esitys n:o 231	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 218		Talousvaliokunnan mietintö n:o 12	
35) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta	„	Suuren valiokunnan mietintö n:o 202	
Hallituksen esitys n:o 144		42) Ehdotus laiksi metsästyslain muuttamisesta	„
Toivomusaloite n:o 504/1989 vp.		Hallituksen esitys n:o 198	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 31	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 209		Suuren valiokunnan mietintö n:o 203	
36) Ehdotus laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta	4805	43) Ehdotus laiksi kirkkolain 418 §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 110		Hallituksen esitys n:o 253	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 32	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 224		Suuren valiokunnan mietintö n:o 237	
37) Ehdotus puutavaranmittauslaiksi	4806	Pöydällepanoa varten esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 111		44) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 46	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 21		hallituksen esityksestä laeiksi merimieseläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE n:o 255)	4809
Suuren valiokunnan mietintö n:o 217		45) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 47	
38) Ehdotus laiksi markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	4807	hallituksen esityksestä laiksi valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE n:o 248)	„
Hallituksen esitys n:o 107		46) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 13	
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 10		hallituksen esityksestä laeiksi saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa ja kielilain 1 §:n muuttamisesta (HE n:o 180)	„
Suuren valiokunnan mietintö n:o 201		47) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75	
39) Ehdotukset laiksi yritys kiinnityslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„	hallituksen esityksen johdosta laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta (HE n:o 200)	„
Hallituksen esitys n:o 139		48) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 11	
Lakivaliokunnan mietintö n:o 12		hallituksen esityksestä laiksi arvosuusjärjestelmästä sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE n:o 104) ..	„
Suuren valiokunnan mietintö n:o 196			
40) Ehdotus laiksi sukunimilain muuttamisesta	„		

49) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 34 hallituksen esityksestä lain-
säädännöksi kuntien vapaaehtoisen yh-
distymisen kannustamisesta vuosina
1992—1993 (HE n:o 222) 4809

50) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
19 hallituksen esityksen johdosta laeik-
si ruotsinkielisen korkeakouluopetuk-
sen yhteensovittamisesta sekä Åbo
Akademi -nimisestä yliopistosta an-
netun lain ja Svenska handelshögskolan
-nimisestä korkeakoulusta annetun lain
muuttamisesta (HE n:o 85) „

51) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o
48 hallituksen esityksestä laiksi työter-
veyslaitoksen toiminnasta ja rahoituk-
sesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta
(HE n:o 206) „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pe-
sälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat E. Aho, Alho, Antvuori, Bärlund,
Halonen, Häkämies, Hämäläinen, Joutsen-
saari, Junnila, Jurva, Järvisalo, Kanerva,
Koistinen, Kuuskoski-Vikatmaa, Laine, La-
piolahti, Louekoski, Mattila, Miettinen, Mä-
kipää, Mörttinen, Nieminen, Paasio, Pieti-
käinen, Puhakka, Puolanne, Rehn, Riihijär-
vi, Saari, Salolainen, Siuruainen, Soininvaa-
ra, Suominen, Taxell, Tähkämaa, Viljanen,
Väyrynen ja Zyskowiec.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edus-
tajat Kuuskoski-Vikatmaa, Rehn, Miettinen,
Halonen, Lapiolahti, Louekoski, Puhakka,
Laine, Taxell ja Saari.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä
päivästä sairauden vuoksi edustajat Jurva ja
Mäkipää, virkatehtävien takia edustajat

Siv. Mörttinen ja Salolainen sekä yksityisasioiden
vuoksi edustajat E. Aho, Järvisalo, Kuuskos-
ki-Vikatmaa, Mattila, Nieminen, Pietikäinen
ja Siuruainen sekä tästä ja huomisesta päi-
västä virkatehtävien takia ed. Paasio ja
yksityisasioiden vuoksi edustajat Riihijärvi ja
Väyrynen.

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan,
että tasavallan presidentin kirjelmän ohella
kuluva marraskuun 23 päivältä ovat edus-
kunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot
296 ja 299, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan,
että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitet-
tuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysy-
myksiin n:ot 543, 552, 555, 561, 562, 565 ja
568. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt
jaettu edustajille.

Sivistysvaliokunnan ehdotus eduskunnan lau- sunnoksi Suomen koulutusjärjestelmää, kou- lutuksen tasoa ja kehittämislinjoja koskevas- ta valtioneuvoston selonteosta

Mainittu selonteko
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella
päiväjärjestyksen jatketaan sivistysvaliokun-
nan Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuk-
sen tasoa ja kehittämislinjoja koskevasta
valtioneuvoston selonteosta ehdottaman lau-
sunnan käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies!
Olemme kuulleet täällä hyvin monia asian-
tuntijoiden puheenvuoroja koulupolitiikasta.
Ajattelin puhua vähän eri asiasta, koska
koulu vaikuttaa lapsen elämään vähintään

yhdeksän, monella 12 vuotta elämästä, jonka jälkeen tulee vielä opiskelu ammattiin ja työhön.

Lapsille ja nuorille annettavan tiedon ohella koulun mahdollisuus ja mielestäni velvollisuuskin on antaa lapsille laajat ja kokonaisvaltaiset elämän eväät. Kodin antama perusturva, opetus ja kasvatusta on tietysti kaiken pohjana, joten kodin ja koulun yhteistyömuotoja on hyvä miettiä. Antaako nykyinen koulu riittävästi tietoa? Antaako se selviytymisen taitoa, terveen elämän perustaa ja sosiaalisen kanssakäymisen malleja, jopa kriisin käsittelytaitoa? Miten terveet elämäntavat opitaan? Kaikilla eivät kotikasvatus ja kotiolosuhteet ole parhaat mahdolliset.

Kouluruokailu esimerkiksi voi hyvin olla kiireessä tapahtuva hotkaisu, josta seuraa ruokailutottumus pitkäksi aikaa. Kouluruoka ei monelle maistukaan, koska terveystasvatus annetaan kieltämällä kaikki hyvän maun ainekset. Oppilaat kuittaavatkin herkästi ruokansa muille vaihtoehdoilla eli ostamalla käristeitä, konditoriatuotteita ja makeita virvoitusjuomia. Kuitenkin kasvava lapsi ja nuori tarvitsee monipuolista, maistuvaa ja riittävästi ravintoa. Myös tupakka- ja alkoholitietoutta tulisi antaa kaikilla kouluasteilla kuin myös huumetietoutta ja niille vaihtoehtoelämisen malleja. Kenelle tämän opetuksen ja tiedon jakaminen koulussa kuuluu? Itselleni tämä selontekoa lukiessa kyllä jäi epäselväksi. Löysin yhden rivin, jolla lukee: ”Myös terveystasvatukseen kiinnitetään lisääntyvää huomiota.”

Liikunnan osuus kouluohjelmissa on vähentynyt jopa siinä määrin, että ammattihenkilötkin ovat esittäneet huolestuneita mielipiteitä lasten ja nuorten huonosta fyysisestä kunnosta. Talousvaliokunta onkin kiinnittänyt huomiota näihin asioihin aivan oikein kuin myös siihen tosiasiaan, että kouluterveydenhuoltoa ei käsitellä selonteossa lainkaan.

Opettaja, joka on läheisessä kontaktissa oppilaaseen, näkee ensimmäisenä oppilaan käytöksestä ja toimintatavoista, että oppilas voi huonosti. Jos oppilas tarvitsee apua, ohjataanko hänet kouluterveydenhoitajan tai -lääkärin vastaanotolle? Miten yhteistyö koulun ongelmassa sujuu? En löytänyt mainintaa koulupsykologeista ja koulukuraattoreiden asemasta. Miten heidän työnsä nivel-

tyy koulumaailmaan? Kuitenkin nykyisessä koululaitoksestamme toimii mainittuja ammatti-ihmisiä. Juuri koulupsykologien ja -kuraattoreiden tuki niin oppilaille, heidän vanhemmilleen kuin opettajillekin on mielestäni välttämätön. Kokonaisvaltaisen hyvän tuloksen rakentamiseksi lapset tarvitsevat tukea, tietoa ja opetusta, terveystasvatusta, kriisin käsittelykykyä ja myös yhteistyötaitoa yhä enemmän. Hälyttävinä merkkeinä ovat nuorisomme epäsosiaalisuuden, päämäärättömyyden ja väkivaltaisuuden lisääntyminen.

Myös opettajankoulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa tulee lisätä tietoa ja taitoa lapsuusiän normaalista kasvusta ja kehityksestä, mielenterveysasioista, sairauksista, alkoholi-, tupakka ja huumeasioista. Yhteistyötä tarvitaan niin, että lapselle jää mahdollisuudet itse kasvaa ja kehittyä omien resurssien mukaan eheäksi kansalaiseksi.

Ammatillinen koulutus, ns. keskiasteen uudistus, perustuu vuonna 1978 säädettyyn lakiin ja toteutettiin vuosien 1982–88 välillä. Lain tarkoitus oli ammatillisen koulutuksen sisällön laaja-alastaminen ja mitoittaminen yhteiskunnan ja työelämän vaatimusten mukaisesti. Tarkoitus oli myös järjestää kaikille oppilaille koulutuspaikka. Vaikka koulutus on kehittynyt monella alalla hyvin ja oikeaan suuntaan, voidaan kuitenkin löytää aloja, joilla koulutus on kehittynyt liian kapealaiseksi ja kapeisiin linjoihin jakautuvaksi. Tästä voin kertoa esimerkkinä terveydenhuoltoalan koulutuksen.

Sairaanhoitajien koulutus Suomessa on ollut kautta aikojen hyvää, korkeatasoista ja esimerkkinä monelle muulle Euroopan maalle. Keskiasteen koulutus uudistuksen yhteydessä sairaanhoitajien koulutus tapahtuu nyt neljänä erikoisalana: psykiatria, sisätaudit — kirurgia, lastentaudit, leikkaus- ja anestesia-sairaanhoito. Terveystasvatoita-kätilön koulutus on järjestetty omana erikoislinjanaan. Peruskoulun suorittanut opiskelija käy siis yhden lukuvuoden kestävän yleisjakson, jonka jälkeen hän siirtyy valitsemalleen kolmen ja puolen vuoden erikoistumislinjalle.

Aikaisemmin sairaanhoitaja valmistui sairaanhoitajaksi ja erikoistui sen jälkeen vasta sille alalle, mille katsoi sopivansa. Kun sairaanhoitajakoulutusta muutettiin, ensimmäiset kokeilut alkoivat jo vuonna 1984. Jo silloin löytyi maastamme tahoja, jotka olivat

syvästi huolestuneita asiasta. Uudistus on kuitenkin viety läpi.

Ennen keskiasteen koulunuudistusta suomalaisen sairaanhoitajakoulutus oli käytännössä ylioppilaspohjaista. Keskiasteen uudistuksessa sairaanhoitajan peruskoulutusta laskettiin niin, että 40 prosenttia heistä on peruskoulupohjaisia tällä hetkellä, kun suomalaisen väestön koulutustaso on muuten noussut. Myös sairaanhoitajien jatkokoulutus on siirtynyt yliopistoon. Pahinta tilanteessa on se, että peruskoulupohjaiset ja ylioppilaspohjaiset paikat on kiintiöity. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla ylioppilaspohjaisista hakijoista pääsee sisään vain 10 ja peruskoulupohjaisista peräti 90 prosenttia. Tulokset ovat nähtävissä alan peruskoulupohjaisissa oppilaitoksissa. Siellä on suuria oppimisvaikeuksia, motivaatio-ongelmia ja keskeyttämisiä eikä kaikkia aloituspaikkoja ole saatu täytettyä.

Valmiit erikoissairanhoitajat voivat käytännössä hakeutua vain omille erikoisaloilleen. Joustava siirtyminen esimerkiksi sairaalan erikoisosastolta toiselle ei onnistu, sillä koulutus on liian rajoittavaa.

Jos tarkastellaan sairaanhoitajakoulutusta EY-direktiivien ja kansainvälisen kehityksen valossa, voidaan todeta, että kahdeksan EY-maata on noudattanut Who:n suositusta sairaanhoitajien peruskoulutuksesta, joka on 12 vuotta eli lukiopohja. Koko Euroopassa 12-vuotinen peruskoulutus on selvästi yleisin. Tästä poikkeavat lähinnä Itä-Euroopan maat, Ruotsi ja keskiasteen koulu-uudistuksen jälkeen myös Suomi. Esimerkiksi Unkarissa ja Turkissa pohjakoulutus on korkeampi kuin Suomessa, missä pohjakoulutus tällä hetkellä on peruskoulu eli 9 vuotta.

Suomalaisen sairaanhoitajakoulutuksen uudistuksessa ei riitä, että koulutusta tarkastellaan vertaamalla sitä Euroopan yhteisön vaatimustasoon, jossa sairaanhoitajalta edellytetään pohjakoulutusta 10 vuotta, koulutuspuutus on 3 vuotta, jonka jälkeen seuraa erikoistuminen. Mielestäni olisi nyt aihetta harkita uudelleen ylioppilaspohjaista sairaanhoitajakoulutusta Suomessa.

Islanti on siirtänyt sairaanhoitajakoulutuksen yliopistoon jo vuonna 82, ja vastaavat päätökset on tehty myös Tanskassa ja Norjassa. Onko Suomella varaa alentaa sairaanhoitajien korkeaa koulutustasoa ja juuri aikana, jolloin on pulaa ammattitaitoisista

osaavista sairaanhoitajista ja jolloin esimerkiksi erikoissairanhoidossa hoitotyön vaativuus jatkuvasti lisääntyy.

Valtioneuvoston tekemällä päätöksellä korkeakoulujen voimavaroja on vahvasti lisätty. Reaalikasvu korkeakoulujen osalta on vuodesta 1987 vuoteen 1990 ollut 55 prosenttia ja esimerkiksi koulutusmäärärahat ovat nousseet 126, opetus 104 ja tutkimusmäärärahat 55 prosenttia.

Näiden prosenttien edessä esitetään kuitenkin kritiikkiä juuri korkeakoulutasolta. Lisääntynyt panostus ei ole havaittavissa laitostasolla, päinvastoin. On ilmennyt puutteita mm. tuntiopetusmäärärahoista, joka on johtanut vaikeuksiin esimerkiksi lääketieteellisessä tiedekunnassa. Lääketieteen perusopetuksessa on käytetty hyväksi paljon dosenttiopetusta, jota on nyt jouduttu melkoisesti karsimaan. Tämä on paikoitellen johtanut siihen, että erikoislääkärikoulutuksen toteuttaminen on vaarantunut juuri tuntiopetusmäärärahojen supistuksen vuoksi. En tiedä, missä on vika.

Korkeakoulujen johtamisedellytyksiä on parannettu lisäämällä korkeakoulujen omaa päätösvaltaa niille osoitettujen voimavarojen käytössä. Samoin kaikki virat professorin ja apulaisprofessorin virkoja lukuun ottamatta osoitetaan korkeakouluille erittelemättöminä. Tämä asettaa korkeakoulut ja yliopistot uuden tilanteen eteen.

Yliopistojen ja korkeakoulujen tehtävänä on myös opetusohjelmien kehittäminen ja uusien asioiden opetus. Koska korkeakoulut ja yliopistot tieteellisen tutkimuksen lisäksi kouluttavat eri alan osaavia ihmisiä suomalaisen yhteiskunnan tarpeisiin, voi jäädä kuitenkin ristiriitaa tarpeiden ja yliopiston tavoitteiden välille. Tästä muutama esimerkki.

Vaikka Suomessa on korkeatasoinen lääketieteellinen koulutus, on eräitä alueita jäänyt syrjään, vaikka vallitsevat olosuhteet ja lainsäädäntö ovat luoneet uusia tarpeita. Vuonna 1984 lääkinnällinen kuntoutus tuli terveydenhuollon järjestettäväksi ja kustannettavaksi. Nyt olemme juuri käsittelemässä laajaa kuntoutuslakipakettia. Kuitenkaan kuntoutusasioiden opetusta ei juuri lainkaan tapahdu lääkäreiden peruskoulutuksen eikä erikoislääkärikoulutuksen yhteydessä. Sitä ei tapahdu myöskään terveydenhuollon opetuksen yhteydessä. Lainsäädännöllä luotiin velvoitteet. Tällöin olisi luotava myös mah-

dollisuudet järjestää opetusta koulutuksen eri tasoilla ja myös professuureja.

Vanhusten osuus kasvaa, sen tiedämme kaikki. Vanhusten erikoisongelmien ja sairauksien tutkimusta ja hoitoa varten on geriatrian erikoisala, mutta geriatrian professuureja on vain ani harvoja.

Kolmas esimerkki ovat alkoholin haitat. Terveydelliset haitat lisääntyvät kiihtyvällä vauhdilla. Opetusta alkoholisairauksiin annetaan vain sattumanvaraisesti. Suomesta löytyy vain harvoja, ehkä vain yksi korkeatasoinen alkoholitutkimusta suorittava klinikka.

Lähin esimerkki on kansanterveystyö, joka on meidän terveydenhuoltomme perusta. Kansanterveystyön kehitys on monesta syystä jäänyt lapsenkenkiin vuoden 1972 kansanterveyslain säätämisen tasolle. Spesialisoituminen kapeille erikoisaloille, vaikka tuo lisää tietoa ja huipputaitoa, voi kuitenkin palvelujen käyttäjälle tulla rasitteeksi. Näin esimerkiksi terveydenhuoltoalalla. Kuka ottaa kokonaisvastuun? Minusta juuri kansanterveystyö. Terveyskeskuslääkäri on avainasemassa, ja sen takia terveyskeskuslääkäreiden koulutukseen olisi satsattava, työn arvostusta lisättävä. On kehitettävä jatko- ja täydennuskoulutusta yliopistotasolla.

Tulee mieleen ajatus, onko tieto näistä tarpeista riittävän hyvin kulkeutunut opetusministeriöön ja mitä kautta annettaisiin vinkkejä ja tietoja näistä tarpeista yliopistotasolle, jolla tutkimuksen ja opetuksen suunnitelmat päätetään. Jos tarpeet on tiedostettu, on myös voimavaroja ja virkoja suunnattava näille aloille. Yhteistyötä tarvitaan. Tiedon kulkua täytyy parantaa. Ei sen tarvitse rajoittaa yliopistojen tutkimus- ja kehittämissuhteita.

Ed. Wahlström: Herra puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n mukaan valtioneuvostolla on jo parinkymmenen vuoden ajan ollut mahdollisuus saattaa jokin asia keskusteluun antamalla selonteko eduskunnalle. Aiemmin asiasta keskusteltiin päätöstä tekemättä. Tuolloin ryhmämme, silloinen SKDL:n ryhmä, toistuvasti vaati selontekojen eduskuntakäsittelyä. Valtiopäiväjärjestyksellä on muutettu, ja nyt tämä mahdollisuus on olemassa. Selonteko voidaan käsitellä valiokunnassa, jonka mietintö muodostaa eduskunnan vastauksen ja kannan.

Eilinen kiistely sivistysvaliokunnan mietinnöstä osoittanee, että mietinnön linjauksille annetaan niille kuuluva arvo. Hallituksen koulutuspoliittinen selonteko on käsittelyn pohjana, mutta eduskunnan kannan muodostaa tässä salissa vahvistettava mietintö.

Kiitettävää on se, että ministerit osallistuvat aktiivisesti eilen keskusteluun, mutta hämmästyttävää oli ministereiden kiivailu valiokunnan rohjettua ottaa hallituksen selonteosta poikkeavia kantoja. Siihen eduskunnalla on täysi oikeus ja velvollisuuskin. Siinä suhteessa olen samaa mieltä kuin mm. sivistysvaliokunnan puheenjohtaja. Muutenhan koko valiokuntakäsittely olisi turhaa.

Kokonaan toinen asia on valiokunnan näkemysten järjestyminen tai järjettömyys. Mielestäni valiokunta, niukalla enemmistöllä tosin, on kielten opetuksen ja koulutuskokeilujen osalta linjalla, jota ei eduskunnan pitäisi missään nimessä hyväksyä. Taantumuksen edustajat ovat löytäneet toisensa valiokunnassa. Kokoomus on jälleen tutuilla linjoillaan, samoilla linjoilla, joilla se oli parikymmentä vuotta sitten vastustaessaan peruskoulujärjestelmää ja koulutuksen kansanvaltaista kehittämistä.

Valiokunta on muuten tehnyt hyvää ja perusteellista työtä. On hyvä, että valiokunta on erityisesti painottanut koulun kasvatus-tehtävää. Valiokunta pitää koulutusjärjestelmän tavoitteita oikeina, niitä tavoitteita, joita koulutuspoliittisessa selonteossa on esitetty. Käytännössä periaatteiden toteuttaminen ei ole vain onnistunut. Valiokunta näkee ongelmien taustalla periaatteen, että sivistys rajataan vain tiedoksi ja tiedolliseksi valistukseksi eikä riittävästi ole kiinnitetty huomiota nuoren kokonaispersoonallisuuden kehittämiseen.

Oivallus on oikea eikä aivan ensi kertaa ilmaistu. Asiasta on toki paljon puhuttu. Tiedollisen valistuksen paine on vain niin suuri, että kokonaisnäkemys unohtuu. Ei ole havaittu vielääkään, että tieto jää vajavaiseksi tai hyödyntämättä, ellei kiinnitetä enemmän huomiota ajattelun, älyn, ryhmässä toimimisen, tunteen ja itsensä ilmaisun valmiuksiin, kuten valiokunta vaatii. Valiokunnalle kiitos tästä painotuksesta.

Koulutus ja kasvatus ei ole pelkästään yhteiskunnallinen tehtävä. Kysymys ei ole vain yksilön ja yhteiskunnan suhteesta. Koulutusjärjestelmä ja sen kehittäminen on tie-

tenkin mitä suurimassa määrin koko yhteiskuntaan vaikuttava asia. Koulutuksessa ei kuitenkaan onnistuta, mikäli unohdetaan lapsen ja nuoren ominaisuudet ja tarpeet. On siis parempi painottaa oppimista ja kasvamista kuin kouluttamista.

Sama koskee jatkuvan koulutuksen periaatetta, jota valiokunta myös ansiokkaasti korostaa. Kuvattuaan yhteiskunnan jatkuvaa muutosta valiokunta toteaa: ”Koulutuksen tulee tällaisessa yhteiskunnassa olla koko elämän ajan jatkuva, ihmisen persoonallisuutta kehittävä oppimis- ja kasvuprosessi.” Oikea tavoite, kannatettava linjaus.

Mutta mietinnön seuraavalla sivulla puoammekin sivistysvaliokunnan mustaan aukkoon. Valiokunnan enemmistö on näet sitä mieltä, että edellä kuvattu persoonallisuuden kehitys, oppiminen ja kasvu sujuisivat erinomaisesti, kunhan ei vain tarvitsi väkipakolla ruotsia opiskella. Eduskunnassa nyt puhjennut kieliriita olisi lähinnä naurettava, ellei se liittyisi jo pitkään julkisuudessa käytyyn keskusteluun. Keskustelu tuo todella mieleen 30-luvun kieliriidat. Kielikysymys on selvässä yhteydessä orastavaan muokalaisvihamielisyyteen. Valiokunnan enemmistö ei ole ehkä halunnut sitä, mutta tosiasiasa keskustelu vahvistaa ennakkoluuloja ja kielteisiä asenteita eikä tässä tapauksessa muokalaisia kohtaan vaan yhtä Suomen kansallisen kulttuurin osa-aluetta kohtaan.

Ruotsi ei ole todellakaan maailmankieli, niin kuin on todettu. Sen opiskelun perusteluina ovat ennen kaikkea Suomen kaksikielisyys ja pohjoismainen yhteistyö. Opiskelun perusteena on myös elinkeinoelämän kiistaton tarve. Teollisuudessa ja kaupassa ruotsi on englannin ohella eniten tarvittu kieli. Lisäperusteluja on eilisen keskustelun aikana esitetty roppakaupalla, en käy niitä kaikkia toistamaan.

Maailman yleisin kieli lienee toki huono englanti, bad English. Mutta sen oppiminen ei liene mikään erityinen autuus, vaikka toki vähäiselläkin kielitaidolla aina täysin ummikon voittaa. Tavoitteenahan pitää olla mahdollisimman monipuolinen ja hyvä kielitaito. Täällä on puhuttu yläasteen kielestä. Monelta lienee unohtunut se tosiseikka, että kielen opiskelu aloitetaan jo ala-asteen kolmannella luokalla, jolloin oppilas saa valita ruotsin, englannin, ranskan, venäjän tai vaikkapa saksan välillä. Kolme viimeksi mainittua

valintaa ovat valitettavan teoreettisia mahdollisuuksia, koska tarpeeksi suuria opintoryhmiä ei synny. Lähes kaikki valitsevat englannin, jos katsotaan koko maan valintoja.

Keskustelussa on moneen kertaan todettu pakoruotsi-ilmaisun typeryys. Jos jollekin aineelle halutaan lisätilaa tai lisää valinnaisuutta opetusohjelmiin, jokainen muu aine on toivottuun nähden pakkoaine. Opetusohjelmia laadittaessa on ollut pakko valita, mitkä tiedot ja taidot katsotaan yleiseen sivistykseen ja jatkuvan koulutuksen valmiuksiin kuuluviksi. Yksimielisiä ei liene koskaan oltu, kompromisseja on tehty. Pääosa aineista on siis pakkoaineita, valinnaisia on hyvin vähän. Kielille voitaisiin saada lisätilaa, jos pakkoaineet harkittaisiin toisin. En nyt ehdota, mitä pitäisi harkita, mutta painotan, että kielille, erityisesti äidinkielle, tulisi saada lisää tilaa, koska äidinkieli on opiskelun ja oppimisen perusväline.

Olen I vastalauseen kannalla. On hyvä ja erittäin perusteltua säilyttää ruotsin kieli samassa asemassa uskonnon, historian, biologian, maantiedon, liikunnan tai suomen kielen kanssa, siis pakollisena. (Ed. Pystynen: Uskonto on valinnainen!) — Uskonnon vaihtoehtona on onneksi tällä hetkellä elämäntietä, ja siis joko elämäntietä tai uskonto on pakollinen. — En ymmärrä vihreiden esitystä, että toinen kotimainen kieli olisi pakollinen vain kaksikielissä kunnissa. Kokemuksen mukaan näissä kunnissa usein valitaan toinen kotimainen kieli jo ala-asteella, siis vapaaehtoisesti.

Sivistysvaliokunta on arvioinut myös koulun tulevia voimavaroja. Johtopäätös on erinomainen, kappale mietinnössä on eräs sen tärkeimmistä. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei laskusuhdanteen aikana koulutusmenoista tule säästää vaan koulutusta on tuettava entisestään. Valiokunta edellyttääkin hallituksen huolehtivan, että julkisen vallan koulutusmenoihin käyttämää osuutta lisätään. Erinomaista, että tästä on voitu olla yksimielisiä. Tätä valiokunnan kantaa ei keskustelussa kukaan liene asettanut kyseenalaiseksi. Tästä muodostuneen eduskunnan kanta, jonka toteuttaminen tulevina vuosina on taatusti merkittävämpi poliittinen kädenväntö kuin mitkään kielikysymykset.

Ajan oikeistolainen henki on johtamassa vastakkaiseen suuntaan. Julkisia menoja ha-

lutaan karsia ja palveluja yksityistää. Opetusministeritkin lienevät parhaillaan hallituksen kokouksessa jossain kabinetissa, jossa ns. säästökohteita yritetään etsiä. Toivottavasti ei kuitenkaan koulutusta karsita. Koulu ei nytkään saa tarpeeksi resursseja. Pätevistä opettajista on pulaa. Korkeakouluopiskelijoiden opintojen suurin vaikeus on rahan puute, opintotuen mitättömyys. Kehitys on huolestuttavan suuntainen. Tulee mieleen Iso-Britannian esimerkki, jossa Thatcherin kaudella on saatu paljon pahaa aikaan. Meidän 60-luvun nuorten vanha rakkaus Paul McCartney on tehnyt joulusävelen, singlen, jossa hän arvostelee ankarasti thatcherilaista politiikkaa ja esittää hätähuudon köyhien, työttömien ja sairaiden puolesta Isossa-Britanniassa. Siellä muusikot, ainakin Paul McCartney, ovat nousseet tätä kuristamista vastaan.

Meillä on liikkeellä vähän toisenlaisia muusikoita. Kaikenlaiset totiset torvensoittajat ja huuliharppukostajat käyvät pakolaisten kimppuun, ammattiyhdistysliikkeeseen kuuluvia työttömiä vastaan ja näköjään myös ruotsin kielen opetusta ja nuorisoasteen kehittämistä vastaan. Pelottavaa kehitystä.

Koulujärjestelmän kehittäminen on jatkuvaa työtä. Siihen kuuluvat olennaisesti kokeilut. Kannanotollaan valiokunnan enemmistö vaikeuttaa nuorisoasteen joustavaa ja laaja-alaista kokeilua. Toivottavasti tässä asiassa eduskunta tulee I vastalauseen kannalle, jonka mukaan kokeiluja täytyy edelleenkin jatkaa ja kehittää koulujärjestelmää.

Herra puhemies! Lopuksi toteaisin, että eduskunta toivoakseni hyväksyisi mietintöön sisältyvän näkemyksen koulutuksen voimavaroista, joihin jo äsken viittasin. Siinä on ohje nykyiselle ja tulevillekin hallituksille. Koulutuksen määrärahat on kaikissa oloissa turvattava.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli hyvä kuulla äskeinen puheenvuoro ja todeta, että vasemmistoliittokin on peruskoulun kehittämisen kannalla, mikä on aivan järkevää, kun ajatellaan, millä voimilla se aikanaan maahan synnyttiin. Samalla muistutankin, että huomenna meillä on esillä myös tähän liittyvä ponsiesitys, että perustettaisiin parlamentaarinen komitea, jonka tehtäväksi annettaisiin peruskoulun sisällöllinen

kehittäminen. Silloin myöskin kaikki pakolliset ja valinnaisaineet komiteatyönä selvitetään ja setvitään, sehän ei toki ole eduskunnan asia. Toivon, että saamme kannatusta sieltä puolen.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aivan hyvä, että on komitea, jossa selvitetään ja yleensäkin tutkitaan kaikki aineet, joita opetussuunnitelmassa on.

Mutta kanta, joka valiokunnan enemmistöllä on mietinnössä, on aivan toisenlainen. Siinä yksioikoisesti otetaan kantaa ilman mitään komiteoita siihen suuntaan, että kielivalintoja tosiasiallisesti supistettaisiin, että olisi vain yksi vieras kieli. Tällä tavoin heikennetään opintomahdollisuuksia, heikennetään niitä mahdollisuuksia, että Suomessa koulua käynyt ihminen voisi kaikissa olosuhteissa myös työelämässä Suomessa toimia täysipainoisesti. Tuollaista kantaa ei pitäisi ottaa, vaan sellainen kanta, jossa lähdetään tämän asian selvittämiseen, se on toki paikallaan.

Aivan samalla tavoin kannatan sitä, että nuorisoastetta ja yhdistelmäutkintoa kokeillaan ja tutkitaan. Aivan samalla tavoin näitä muita asioita pitää pohtia.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huomautan, että nyt ollaan tekevässä päätöksissä ja luotsaamassa eduskunnan jäseniä selville vesille siitä, mitä eduskunta lausuu.

Jos sivistysvaliokunnassa on myöskin maininta, että pidetään tärkeänä työryhmän tai komitean asettamista peruskoulun kehittämistä varten, niin näkisin, että parlamentaarinen komitea on parempi kuin työryhmä. Pääjohtaja Aho tänään, kun yksityiskouluista keskustelimme sivistysvaliokunnassa, totesi, että tämä hallitus ei ole asettanut työryhmää, vaikka on ollut tarkoitus asettaa ja kouluhallitus on monta kertaa esittänyt; työryhmä ei ole syntynyt. Työryhmillä iso peruskoulun sisällöllinen kehittäminen ei mene eteenpäin.

Ilmeisesti hallituksella on tarkoitus jarruttaa peruskoulun kehittämistä ja ajaa yksityiskoulujärjestelmää tähän maahan. Sitä koskeva laki meillä on parasta aikaa käsittelyssä ja tulee ehkä jo ensi viikolla isoon saliin. Jotta näin ei tapahtuisi, toivon, että vanha rintama

ja taistelu peruskoulun ja sen kehittämisen puolesta pysyy. Näitä pieniä kahinoita on syytä panna taka-alalle ja ajatella isot koulutuspoliittiset linjat päälinjallisiksi. Peruskoulujärjestelmä on alueellisesti ja yksilön kannalta oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt alkoi kuulostaa olevan ed. Rengon puheissa paljon enemmän järkeä, mitä niissä on eilisen päivän aikana ollut. Että tiivistäisimme sitä rintamaa, joka tässä maassa on todella peruskoulun synnyttänyt, joka on sitä systemaattisesti kehittänyt, joka on koulutuksellisen tasa-arvon tähän maahan tuottanut. Monta, monta hyvää tulosta on se rintama tuonut.

Nyt on vain niin ikävästi käymässä, että ed. Renko ja hänen puolueensa näyttävätkin lipeävän rintamasta oikein pahan kerran ja ovat liittoutuneet vahvasti uuteen taantumukselliseen oikeistorintamaan. Se on ainakin minulle täysin käsittämätön asia. Se on myös erittäin valitettava asia suomalaisen koulutuksen kehittämisen ja koulutuksellisen tasa-arvon osalta. Kyllä kai ed. Renkokin tietää, että tämän maan todellinen oikeisto vähät välittää koulutuksellisen tasa-arvon periaatteen toteutumisesta. Niin on aina ollut ja niin tulee ilmeisesti olemaan.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen yhtä ilahtunut kuin ed. Astalakin ed. Rengon tämän päivän puheenvuoroista ainakin tähän saakka. Kuitenkaan en aseta kyseenalaiseksi sitä, ettei ed. Renko olisi koko ajan käyttänyt järkeviä puheenvuoroja, mutta hänen lähtökohtansa on ollut erilainen.

Näkinsin asian niin, kun olen kuunnellut ed. Rengon asiantuntevia puheenvuoroja, että keskeisesti heidän tahollaan on kysymys ongelmasta, joka nuorisoasteen koulutuskokeiluissa kohtaantuu haja-asutusalueilla. Minä toivon, että tältäkin osin pystyisimme yhdessä tämän ongelman ratkaisemaan ja turvaamaan myös koulutuskokeilut alueellisesti tasapuolisesti. Tästä ymmärtääkseni ovat myös hallitus ja opetusministeriö lähteneet. Näin ollen meillä on tämä päivä, ed. Renko, hyvää aikaa pyrkiä yhteiseen hyvään tavoitteeseen koko koulujärjestelmämme ke-

hittämisessä. Me olemme todella hämmästyttävän lähellä toisiamme.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ettei tulisi liian makea olo, niin täytyy muistuttaa, että me puhumme kahdesta eri asiasta: peruskoulun sisällöllisestä kehittämisestä ja keskiasteen kysymyksistä. Suomen keskustalla on selvä kanta lukion ja ylioppilastutkinnon kehittämisestä sekä ammatillisen koulutuksen kehittämisestä ihan omanansa.

Nyt on kysymys nimenomaan peruskoulun kehittämisestä, ja siinä me varmasti olemme tosi lähellä. Toivon, että komitea saataisiin pystyyn ja myös uudistuslinja pääjohtaja Ahon toivomusten mukaan liikkeelle. Näyttää siltä, että kun yksityiskoulujärjestelmää koskeva lainsäädäntö etenee, asiantuntijoiden mukaan on myös heijastuksia opettajavaimien liikehdintään tässä maassa.

Ed. Renlund: Herr talman, herra puhemies! Den utbildningspolitiska debatten i dag har många gemensamma drag med den debatt, som fördes på 60-talet om grundskolans införande. Också då var svenskan föremål för debatt liksom hela skolsystemet. I stort sett samma konservativa kretsar, som nu ställer sig avvisande till försöksverksamhet och utveckling av vårt utbildningsväsende, stod också då på barrikaderna mot svenskan och införande av grundskolan.

Med facit i hand måste vi erkänna, att grundskolans införande har höjt utbildningsnivån på ett ansenligt sätt. Särskilt gäller detta landsbygden, där både mellanskol- och gymnasiebenägenheten var mycket låg före grundskolans införande. Nu börjar man också uppnå en relativt hög gymnasiebenägenhet i våra landskommuner. I städerna är skillnaderna inte särskilt stora, men som helhet har utbildningsnivån klart höjts.

Därför kan man inte annat än förvåna sig över utskottsmajoritetens inställning till de skolexperiment, som en enhällig regering har omfattat i sin utbildningspolitiska redogörelse. Det är svårt att förstå den negativa inställningen till försök, för det är ju via försök man försöker utröna ändamålsenligheten och det gångbara i försöken, innan man skrider till konkreta åtgärder. Visar försöken, att de utfaller mindre väl, skall man givetvis avstå från att förverkliga dessa

förslag. Att inta en klart negativ inställning som utskottsmajoriteteten gjort är att göra beslut på känslor och inte på vetande och kunskap. Man tror att det blir så eller så utan att veta.

Inställningen till språkundervisningen från utskottsmajoritetens sida kan man inte heller annat än beklaga. Att eliminera svenskan som obligatoriskt språk är både med tanke på att vi lever i ett tvåspråkigt land, det omfattande nordiska samarbetet och den nordiska arbetsmarknaden inte motiverat, om man vill uttrycka sig moderat. Man kan också säga att det inte finns tillräckliga motiveringar för en sådan åtgärd. Det skulle ju också på sikt undergräva den tvåspråkighet, som ändå finns i detta land, samt att vi mer eller mindre skulle få stå på sidan i de viktiga nordiska samarbetet. En sådan trend i utvecklingen är verkligen svår att förstå.

Att minska på antalet obligatoriska språk i ett tidevarv då världen blir allt mera internationell är också oförståeligt. Då man överallt betonar betydelsen av ökade språkkunskaper, vill utskottsmajoriteten skära ner antalet obligatoriska språk. En övertro på frivillighetens fördelar i fråga om språkundervisning torde inte leda till önskat slutresultat — förbättrade språkkunskaper. I unga år är man inte alla gånger så studiemotiverad, att man väljer en svårare och tyngre studieinriktning, om man har möjlighet att komma lättare undan. Detta gäller kanske i högre grad pojkar än flickor. Jag är rätt övertygad om att det finns många här i riksdagen och här i salen, som med facit i hand skulle ha varit tacksamma om någon hade tvingat dem att läsa mera språk under deras skoltid och deras utbildning. Åtminstone hör jag till den gruppen. Det krävs därför en viss form av tvång, om vi skall uppnå den digra språkkunskap, som vi onkeligen behöver för att klara oss internationellt. Man måste bara hoppas att förnuftet segrar, när riksdagen tar ställning till betänkandet på fredagen.

Herra puhemies! Nyt käytävällä koulutuspoliittisella keskustelulla on monia yhteisiä piirteitä sen keskustelun kanssa, jota käytiin peruskouluun siirtymisestä 60-luvulla. Myös tuolloin ruotsin kieli samoin kuin koko koulujärjestelmäkin oli keskustelun kohteena. Pääasiassa samat konservatiiviset piirit,

jotka suhtautuvat torjuen kokeilutoimintaan ja sivistystoimen kehittämiseen, olivat myös tuolloin barrikadeilla vastustaan ruotsin kieltä ja peruskouluun siirtymistä.

Nyt tulosten ollessa käytettävissä on tunnistettava, että peruskouluun siirtyminen on nostanut koulutustasoa huomattavasti. Tämä koskee erityisesti maaseutua, missä sekä keskikoulun että lukion suorittaminen oli hyvin vähäistä ennen peruskouluun siirtymistä. Nyt aletaan myös maalaiskunnissamme päästä suhteellisen korkeaan lukion suorittamiseen. Kaupungeissa erot eivät ole erityisen suuria, mutta kokonaisuutena koulutustaso on selvästi parantunut.

Tämän vuoksi ei voi olla muuta kuin hämmästynyt valiokunnan enemmistön suhtautumisesta niihin koulukokeiluihin, jotka hallitus on yksimielisesti hyväksynyt koulutuspoliittisessa selonteossaan. On vaikea ymmärtää kielteistä suhtautumista kokeiluihin, sillä kokeiluihin pyritään selvittämään niiden tarkoituksenmukaisuus ja käyttökelpoisuus ennen konkreettisiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Jos kokeilut osoittavat, että tulokset eivät ole kovin hyviä, näiden ehdotusten toteuttamisesta on tietenkin luovuttava. Selkeän kielteinen suhtautuminen valiokunnan enemmistön tapaan on päätösten tekemistä tunteiden eikä tietojen pohjalta. Uskotaan käyvän niin tai näin ilman, että asiasta olisi tietoa.

Valiokunnan enemmistön suhtautumista kielten opetukseen voi vain valittaa. Ottaen huomioon, että elämme kaksikielisessä maassa ja meillä on laajaa pohjoismaista yhteistyötä ja pohjoismaiset työmarkkinat, ruotsin kielen poistaminen pakollisena kielenä ei ole perusteltua. Jos haluaa ilmaista asian maltillisesti, voidaan myös sanoa, että tällaiselle toimenpiteelle ei olisi riittäviä perusteluja. Pidemmällä tähtäyksellä tämä veisi myös pohjan kaksikielisyydeltä, joka tässä maassa nyt kuitenkin on. Tämä johtaisi myös siihen, että joutuisimme melko lailla syrjään tärkeästä pohjoismaisesta yhteistyöstä. Tällaista kehitystrendiä on todella vaikea ymmärtää.

Pakollisten kielten määrän vähentäminen aikana, jolloin maailma on käymässä yhä kansainvälisemmäksi, on myös käsittämätöntä. Kun kaikkialla korostetaan lisääntyvän kielitaidon merkitystä, valiokunnan enemmistö haluaa vähentää pakollisia kieliä. Liiallinen usko vapaaehtoisuuden etuihin

opetuksessa ei johtane haluttuun lopputulokseen, kielitaidon parantamiseen.

Nuoruvuotuksina ihminen ei aina ole motivoitunut opinnoissaan valitsemaan vaikeampaa ja raskaampaa opintosuuntaa, jos on mahdollisuus selvittää helpommalla. Tämä koskee ehkä suuremmassa määrin poikia kuin tyttöjä.

Olen täysin vakuuttunut siitä, että eduskunnassa on monia, jotka olisivat olleet kiitollisia siitä, että joku olisi pakottanut heidät lukemaan enemmän kieliä kouluaikana. Kuulun ainakin itse tähän ryhmään. Tämän vuoksi tarvitaan tietynlaista pakkoa, jotta saavutettaisiin se laaja kielitaito, jota kieltämättä tarvitaan kansainvälisyydestä selviämiseksi. On vain toivottava, että järki voittaa, kun eduskunta ottaa kantaa mietintöön perjantaina.

Herr talman! Då man nu från något håll har föreslagit och ändrat ett så kallat kompromissförslag att man skulle ha två obligatoriska språk, kan man inte annat än ta det som ett tecken på att det dåliga samvetet har börjat röra på sig.

För det andra, då det kommer från samma kretsar att man med ett obligatoriskt språk och det valbart ändå på så sätt klarar utbildningen och att både föräldrar och elever kan klara den här valsituationen, vill jag av personlig erfarenhet ännu en gång understryka att jag inte tror på den tesen. Det beror nämligen mycket ofta på den bakgrund eleven kommer ifrån, det beror mycket på föräldrarnas inställning och mycket annat därtill. Så jag är fortfarande av den åsikten att det behövs ett visst tvång, om vi skall höja språkundervisningen och om vi skall höja nivån i fråga om språkkunskap i detta land.

Ed. Kuuskoski-Vikatmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyn suurelta osin siihen, mitä ed. Renlund sanoi, nimenomaan siitä kamppailusta, jota käytiin uudesta peruskoulusta koko 50- ja 60-luvun ajan. Täytyy sanoa, että silloinen eduskunnan oikeisto vastusti henkeen ja vereen peruskoulun pui-

telakeja ja sanoi, että Suomen kansa on niin lahjaton, ettei sen koulutustasoa voida siinä määrin nostaa kuin vasemmiston taholta ajettiin yhtenäiskoulua toteutettaessa.

Vasta kun silloinen maalaisliitto asettui 1963 eduskunnassa kannattamaan tätä koulua, oikeisto jäi yksin. Oikeiston oli pakko niellä se, että kansan suuri enemmistö katsoi, että ei tämä mikään lahjaton kansa ole, sille pitää antaa mahdollisuus oppia. Nyt kun yli 20 vuotta on kulunut peruskoulun alusta, te alatte kiertotietä kaataa tätä systeemiä, keksitte, että eivät ne suomalaiset ainakaan kieliä opi, semmoiseksi pitäisi systeemi muuttua.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin haluan lausua suuren ihailuni sen johdosta, mitä entinen puhemies ja ministeri Virolainen on täällä todennut useaan otteeseen niin kuin äskenkin. Ed. Virolainen on aikanaan taistellut peruskoulujärjestelmän puolesta ja ruotsin kielen aseman puolesta. Hän on säilyttänyt linjansa.

Mutta ed. Renlundin puheenvuoron johdosta haluan vielä myös esittää oman ihmetykseni ja yhtyä hänen ihmetykseen siitä, minkä takia kokeiluja vastustetaan. Vaikka ei olisi nyt niin kovin innokas nuorisokoulun puoltajakaan, on aika vaikea ymmärtää, että kokeilua lähdetään vastustamaan. Jos se havaitaan huonoksi, hylätään sitten semmoinen kokeilu, mutta tuollaista kokeilemattomuutta on aika mahdoton kenenkään ymmärtää.

Mutta eilen kyllä tiedotusvälineissä tuli aika selvästi ilmi se, että ed. Uosukaisen käytännössä ainoa perustelu oli se, että sosialidemokraattisen puolueen puoluekokous on päättänyt, että tällaista kokeilua pitäisi aikaansaada, ja kun sosialidemokraattisen puolueen puoluekokous on päättänyt, se on riittävä peruste kokoomuksen eduskuntaryhmälle vastustaa nuorisokoulukokeilua.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Renlund antoi ymmärtää, että myös 60-luvulla ruotsin kielen pakollisuutta vastustivat taantumukselliset piirit. Kun ottaa huomioon, että pääministeri Paasion hallitus teki esityksen peruskoulun opetusohjelmasta, jossa oli yksi ainoa pakollinen kieli, englanti, ilmeisesti nämä ryhmät, jotka olivat

hallituksen takana, sitten olivat näitä piirejä. Siellähän olivat sosialidemokraatit, ilmeisesti SKDL ja keskusta, niin että kun kokoomuskin oli taas toisaalta yhtynyt siihen esitykseen, ilmeisesti kaikki suomalaiset olivat silloin taantumuksellisia.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Renlund puhui siitä, että tarvitaan jonkinlaista pakkoa, ja siihen minäkin viittasin puheenvuorossani, koska on valittu määrätty aineet, jotka katsotaan tärkeiksi. Minusta kieliasioissa suurin ongelma on nimenomaan valintojen yksipuolisuus. Meidän pitäisi tavalla tai toisella saada ruotsin kielen lisäksi valittavaksi muitakin kieliä kuin englanti. Nyt englanti valitaan hyvin yksipuolisesti.

Kun täällä ed. Donner muisteli eilen nuoruuttaan ja sen ajan kielivalintoja, ehkä minäkin hieman muistelen tilannetta, jossa voi todella puhua pakosta. Kun vuonna 1949 menin valtion oppikouluun, siihen aikaan oli valittavana toisen kotimaisen kielen lisäksi englanti tai venäjä. Se valinta tapahtui sillä tavalla, että nostettiin arpalippu hatusta. En tiedä, miten sattui sitten niin, että yleensä kaikki kommareiden lapset joutuivat venäjää lukemaan. Mutta kun sinne joutui muitakin, se oli todellakin pakkosyöttöä. Ne oppilaat, jotka vastoin tahtoaan venäjää joutuivat lukemaan, eivät yksinkertaisesti sitä lukeeet eivätkä myöskään siinä menestyneet. Se oli pakkoa, ja sen vuoksi minusta tämä keskustelu siitä, että ruotsin kielessä olisi jotain pakkoa, on hieman nurinkurista ja kuvaa aivan toisenlaisia asenteita kuin sitä, että haluttaisiin valintoja lisätä.

Tämän vuoksi minusta pitää lähteä todellakin siitä, että meillä suomalaisillakin on mahdollisuus ja kykyä oppia useampia kieliä, muitakin kuin pelkästään vajavaisesti englantia. Nykyään usein katsotaan jo kielitaidoksi, jos muutama sana englantia osataan. Se muutama sana opitaan kyllä jo televisios-takin, mutta se ei ole vielä kielitaitoa.

Ed. Pystynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan jälleen kerran kiinnittää huomiota siihen tietämättömyyteen, jonka pohjalta edustajat näistä asioista keskustelivat.

Ed. Renlund jälleen kerran puheenvuorossaan totesi, että sivistysvaliokunnan enem-

mistö vastustaa hallituksen selonteossaan yksimielisesti esittämiä kokeiluja. Minä kehoitan ed. Renlundia lukemaan selonteon sivulta 14 kohdan 25 ja muualtakin. Mitään sellaista selonteossa ehdotettua kokeilua, jota hallitus on ilmoittanut kannattavansa, valiokunnan enemmistö ei ole vastustanut, ei mitään. Kaikkien taakse on asetettu yksimielisesti. Tämä on siis totuus.

Ainoa, mitä olemme vastustaneet, on jälkeenpäin tuotu yleistutkinto. Se ei sisällä selontekoon, eikä se ole ollut hallituksen käsittelyssä. Hallituksella ei ole siitä minäkäänlaista kannanottoa. Se on tuotu eduskuntaan tämän selonteon käsittelyn aikana. Eduskunnan asia on nyt sanoa, niin kuin sivulla 13 sanotaan, että on visioita, hyväksyttäviä tai hylättäviä, ja tällainen on tehty opetusministeriössä. Me haluamme sanoa, että tämä visio on tältä osalta hylättävä. Ei siinä ole hallituspuolueiden yhteistyöstä hallituksessa kysymys, vaan on eduskunnan asia sanoa, miten se suhtautuu näihin täällä esiin nostettuihin asioihin. (Ed. Elo: Miksei sitten voi kokeilla?) — Sen vuoksi, että se kokeilu ei ole järkevä, jota tämän tutkinnon osalta ehdotetaan. Minä tulen puheenvuorossani kyllä kertomaan ne syyt, minkä vuoksi minä en katso voivani sitä hyväksyä.

Ed. Uosukainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pystynen vei puolet sanoista suustani. En puutu siihen.

Ed. Virolainen, joka valitettavasti lähti pois, on siitä hämmästyttävä, että vaikka hän on ollut muistaakseni ainakin jossain vaiheessa opetusministeri, hänelle koulutuspoliittiset perustelut eivät kelpaa. Kyllä suomalainen oppii kieliä ilman muuta, mutta kyllä hän osaa myös valita.

Kun vuonna 1968 sivistysvaliokunta oli sitä mieltä, että on yksi pakollinen valinnainen kieli, silloin suoritettiin 11 kokeiluyläasteella eri puolilla maata valinnat aivan neitseellisesti kenenkään niihin vaikuttamatta, ja valinta oli sellainen, että 60 prosenttia valitsi ruotsin. Tämä on mainio luku ruotsin kielen valitsijoitten määräksi, koska laatu korvaa määrän. Mutta sitten tulikin eduskunnassa tällainen erikoinen muutos, niin kuin täällä monesti tapahtuu, ja se muutos oli sellainen, että tuli kaksi kieltä. Valinnoista on selvä näyttö, ja siihen oltiin tyytyväisiä tuolloin.

Minä muistutan, että aika on koulussa ja

yläasteellakin rajallinen ja suomalaiset ovat erilaisia. Siellä tarvitaan aikaa myös muuhun, ja siksi halusin, että valikko olisi laajempi. Ruotsin kieli olisi valinnainen muiden joukossa. Siinä on ihan realistinen perustelu. Sanon, että ruotsi on vetovoimainen ja tärkeä kieli. Kyllä se puolensa pitää nykyisin. Minä en ymmärrä sitä näkemystä, ettei pitäisi.

Meidän ehdotuksemme, joksi se hioitui keskustelumme jälkeen, on niin kuin tietänette, että on kaksi pakollista kieltä, jotka ovat valinnaisia yläasteella äidinkielen lisäksi, ja että huolehditaan, että on helpompi vapautua myös kielen opetuksesta, yhdestä kielestä ainakin, niin että voi valita muita aineita, sillä suomalaiset ovat myös erilaisia.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pystyselle totean, että ei tietenkään ole oleellista se, mitä hallitus on esittänyt (Ed. Pystynen: Siihen on vedottu!) tai mitä hallitus ei ole esittänyt, minun osaltani ei ainakaan ole. Oleellista on se, että nyt voitaisiin ryhtyä laaja-alaisesti kokeilemaan nuorisoaistetta ja sitä, millä tavalla käytännössä tultaisiin poistamaan ne epäkohdat, jotka nuorisoaistella tällä hetkellä ovat, jotta löydettäisiin ne keinot, joilla tähän päästäisiin (Ed. Pystynen: Sitä emme vastustakaan!) järkevimmin ja parhaiten. Tällöin, ed. Pystynen, on myös sallittava ja pitää myös olla rohkeutta antaa tutkia ja kokeilla eri tutkintomalleja. Ed. Pystynenkin tietää erittäin hyvin, että tutkintomallit ovat hyvin oleellinen osa kokeilua. Nyt kokoomus ed. Pystysen johdolla on todennut mietinnössään, että tällaista tutkintomallikokeilua ei tule hyväksyä.

Olisi aika mielenkiintoista lukea teollisuuden koulutusvaliokunnan tänään valiokunnalle lähettämää kirjettä, josta käy ilmi, että kokoomuksen oma guru eli teollisuuden koulutusvaliokuntakin toteaa, että kannattaa yhdistelmäututkinnon kokeilua, siis kannattaa kokeilua. Tosin heidän esittämänsä sisältö on taas sellainen, johon minä en voisi yhtyä, mutta he sentään antaisivat kokeilla. Kokoomus ei anna kokeilla, ja siinä on asian ydin.

Ministeri Kasurinen: Arvoisa puhemies! Tämän asian historiaan muutama sana. Kun opetusministeriö aikanaan julkisti visionsa tulevasta koulutuspolitiikasta, sen yh-

teydessä virinneestä keskustelusta saattoi tehdä johtopäätöksen, että kokoomus vastusti selkeästi niin kutsuttua nuorisokoulun osuutta visiopaperista. Ehkä tästä jatkosta sen verran, että kun eduskunnan vaatima koulutuspoliittinen selonteko annettiin, selonteon joissakin perusteluosissa mainitaan vision antamat eräät mallit. Sen sijaan, koska tiedossa oli, että tarkoituksena on antaa kokeilulakiesitys, meillä ei myöskään ajallisesti ollut mahdollisuutta varsinaiseen koulutuspoliittiseen selontekoon sisällyttää osia siitä kehittytyöstä, mikä kokeilulain tiimoilta sittemmin on tapahtunut.

Erikoiseksi asian tekee se, että valiokunta on ottanut kannan sellaiseen asiaan, jota valtioneuvoston selonteossa ei ole esitetty. Sen vuoksi olen sitä menettelytapana ihmetellyt, koska tiedossa on koko ajan ollut ja myös valiokunnalle on annettu virkamiesten tasolta kirjallisia ja ilmeisesti myös suullisia selvityksiä siitä, millä tavalla opetusministeriön osalta kokeilulain valmistelu etenee, minkä sisältöinen se on, ja niitä suuntaviitoja, mitä valmisteluvaiheessa on ollut.

Sen sijaan, kun tämä on ollut keskenäisen asia, kun valiokunnan enemmistö on muodostanut oman näkemyksensä, siltä osin tässä on poikkeava tapa lähestyä kysymystä. Valmisteluprosessista totean vielä sen verran, että heti, kun kokeilulaki on ollut niissä puitteissa, että sitä on yleensä voitu viedä poliittiseen keskusteluun, nämä keskustelut on käynnistetty. Mitä tulee kokeilulain sisältöön, niin sisällön tarkistamista olemme hallituspuolueiden välillä hyvässä yhteisymmärryksessä tehneet ja pyrkineet löytämään sieltä sellaiset sanamuodot, jotta lakiesitys voitaisiin antaa eduskunnalle yksimielisenä. Sen vuoksi tilanne on todella hankala, kun tältä valmistelulta on nyt tavallaan katkaistu siivet tai asetettu sille ainakin hyvin suuria esteitä.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta jalosti arvokkaalla tavalla hallituksen selontekoa. Erityisesti on syytä korostaa tätä oppijakeskeisyysnäkökulmaa, ja ilmeisesti tämän vuoksi valiokunta kokonaisuudessaan oli yhdistelmäkoulutuksen ja yhdistelmäkoulutuksen kokeilujenkin kannalla. Mutta valiokunta ei ollut johdonmukainen, kun se ei ollut sitten valmis jalostamaan myös yhdis-

telmäkoulutukseen liittyvää yhdistelmäutkintoa, ainakaan sen kokeilua.

Meidän on muistettava, että tällä hetkelähän yhdistelmäkoulutus toimii sillä tavalla, että kaksi kolmasosa ylioppilaista hakeutuu korkeakoulupaikkojen puutteenkin vuoksi ammatilliseen koulutukseen ja hankkii sieltä ammatitutkinnon. Kannattaisi vakavasti todella kiinnittää huomiota siihen, että antaisimme nyt mahdollisuuden, kun hyväksymme yhdistelmäkoulutuksen, myös kokeilla yhdistelmäutkintoa, jossa jatko-opintomahdollisuudet avautuisivat erityisesti mm. ammattikorkeakouluihin.

On tässä yhteydessä myös korostettava juuri ed. Astalan lukemaa teollisuuden koulutusvaliokunnan lausuntoa. Teollisuuden koulutusvaliokunta tukee asiaa tuntien yhtenä tärkeänä työelämän osapuolena työelämän tarpeet tällä hetkellä.

Ed. Renlund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pystysen puheenvuoron johdosta haluan vielä kerran todistaa sen tosiasian, että hallitus ei katso voivansa mennä näihin kokeiluihin, niin kuin ministeri Kasurinen äsken myös totesi, ja nimenomaan mietintö estää sen.

Ed. Uosukaiselle haluan sanoa, että jos hän kerran on sitä mieltä, että ruotsin kieli on hyvin tärkeä kieli, miksi hän sitten haluaa poistaa sen meidän koulustamme. Sanotaan, että meillä olisi vain yksi pakollinen kieli, ja minusta se on liian vähän. Tuntuu vähän oudolta, että nyt vasta, kun keskustelu on alkanut tässä salissa, hän on tullut siihen käsitykseen, että pitäisi olla kaksi pakollista kieltä. Tuntuu kyllä siltä, että omatunto nyt ehkä jonkin verran kärsii tästä. En ole ihan vakuuttunut siitä, mistä se johtuu, mutta näyttää aika oudolta kuitenkin.

Ed. Björkstrand (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä kiinnitin huomiota siihen, että ed. Uosukainen toistamiseen totesi, että laatu korvaa määrän. Se pitää paikkansa silloin, jos uusi mahdollinen järjestely on sellainen, että huonosti motivoituneet oppilaat ovat poissa ja että muut ehkä sitten etenevät nopeammin, mutta se ei millään tavoin poista sitä ongelmaa, joka liittyy henkilöiden valintaan. Jos esittämäme ratkaisumalli toteutuu, tulee olemaan paljon sellaisia ihmisiä, jotka voisivat hakeutua esi-

merkiksi valtion virkoihin, mutta eivät voi sitä tehdä sen takia, että he eivät riittävän aikaisessa vaiheessa saaneet tietää tai ymmärtäneet, että Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi, ja että molempia pitää osata Suomen yhteiskunnassa. Tässä tapauksessa laatu ei missään määrin korvaa määrää.

Sitten ihmettelen kokoomuksen viimeistä lausetta tuossa esityksessä, koska siinä korostetaan, että ruotsin kieli on maassamme tärkeä. Se on tietysti hyvä lause, ja arvostan sitä, mutta kun samalla ratkaisevalla tavalla heikennetään ruotsin kielen asemaa koululaitoksessa, niin tässä yritetään saada pisteet molemmilta puolilta, ja sehän ei toki käy päinsä.

Ed. Uosukainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Renlund, kyllä asianlaita on niin, että suomalainen osaa myös valita. Tietänette kumpikin äskeisistä puhujista, että maassa toimii opinnohjaus. Tietänette, että on mahdollista valita kolmannella, viidennellä, seitsemännellä ja kahdeksannella. Kyllä siinä vaiheessa jo vaikka minkälainen ihminen ymmärtää kieliä valitessaan, että ruotsi on tärkeä, ja jossain vaiheessa sen valitsee. Jos se on valinnainen, sitä opiskelee motivoituneemmin.

Mutta vastauspuheenvuoroni pyysin ministeri Kasurisen puheenvuoron johdosta. Haluan tässä todeta, että meille esiteltiin ja selviteltiin kokeilulakia tosiaan jälkikäteen niin, että meille sitä esiteltäessä mainittiin tämä yleis- tai yhdistelmäutkinto. Kumminkin se olennaisesti vaikuttaa siihen kokeiluun, joka meille oli esitelty ns. nuorisokouluna tai nuorisosteene kouluna. Mehän olemme nimenomaan asettuneet kannattamaan ammatillisten oppilaitosten ja lukion yhteistyön lisäämistä ja kokeilua siinä.

Minusta poikkeavaa on se, ettei oteta esille tai ei uskota taikka nähdä, että sekin on perustelu, kun kokeilulain lausunnonantajat eduskuntaan koottuina asettuivat vastustamaan yhdistelmäutkintoa. Heistä tosiaan parikymmentä oli täällä ja pari vain oli yhdistelmäutkinnon kannalla, ja nämä alat olivat hyvin laaja-alaiset ja epäpoliittiset.

Sitten minä kysyisin: Mikä tällaisen yhdistelmäutkinnon suorittanut olisi? Olisiko hän yhdistelmä vai yhdistelmäoppilas? Jos suoritat ylioppilastutkinnon, olet yliop-

pilas, jos asentajantutkinnon, niin asentaja, tekniikan tutkinnon niin tekniikko. Mutta olisitko sinä silloin yhdistelmä vai yhdistelmäoppilas vai mikä? Tämä nimi jo paljastaa, että tällaisen tutkinnon suorittaminen on sitä ja tätä eikä mitään.

Ed. Pystynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kasurille haluan vielä vastata, vaikka hän nyt on täältä poissa. Hän sanoi, että valiokunta leikkasi siivet kokeilulainsäädännön jatkovalmistelusta ottaessaan selonteon vastaisen kannan. En ymmärrä kuinka monta kertaa se pitää sanoa, että tämä kanta ei ole selonteon vastainen. Silloin, kun selonteko annettiin, kerrottiin, mitä kokeillaan, mm. lukioiden ja ammattioppilaitosten välisen aidan madaltamista ja yhteistyötä. Sitä me kannatamme, sen mukaisesti tehtäköön niin kuin hallitus on ehdottanut, ja annamme sille täyden tuen.

Ed. Renlundilta kysyn vielä, kun hän sanoi, että ruotsin kielen tekeminen vapaaehtoiseksi heikentää ratkaisevasti ruotsin kielen asemaa: Onko hänen mielestään englannin kielen ja saksan kielen asema ratkaisevan heikko suomalaisessa koulujärjestelmässä, kun ne ovat vapaaehtoisia.

Ed. Renlund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensin haluan sanoa muuttaman sanan ed. Uosukaiselle, kun hän oli ihan vakuuttunut siitä, että oppilaat ja vanhemmat pystyvät ratkaisemaan näitä asioita. Mutta omasta kokemuksestani voin sanoa, että oppilaiden tausta vaikuttaa hyvin paljon näihin asioihin. Se on tosiasia, sanoisin vielä kerran, että kokemuksen perusteella voi sanoa näin. On paljolti kiinni siitä, minkälainen tausta oppilaalla on. Se ratkaisee hyvin paljon. Sen takia olen sitä mieltä, että valiokunnan enemmistön kanta, että meillä olisi vain yksi pakollinen kieli, on väärä suunta koulutuspolitiikassamme.

Ed. Björklund: Herra puhemies, herrat! Den här senfödda och delvis något sorglustiga språkstriden har i hög grad lyckats överskugga det som faktiskt är det väsentliga i den här utbildningspolitiska debatten, nämligen frågan om hur vi skall bygga vidare på den bas som grundskolreformen i tiden skapade. Betecknande nog, vilket också har konstaterats i den här

debatten, har samma front i kulturutskottet som gått åt svenskan även tagit avstånd från de planerade experimenten med utbildningen efter grundskolan. Jag tycker att det replikskifte som vi hörde här nyss enbart bekräftar detta konstaterande. När till exempel rdm. Pystynen motsätter sig syftet med experimenten så är det ju helt uppenbart. Syftet med försöken är ju att man vill testa om det vore möjligt att avskaffa den alltför grova indelningen i teoretisk gymnasieutbildning och praktisk yrkesutbildning som skapar så många problem i dag och visst har vi anledning att utöka kombinationsmöjligheterna och därmed såväl effektivisera som demokratisera utbildningen på detta så kallade ungdomsstadium.

Jag vill gärna understryka att såväl demokrati som effektivitet är viktiga värden i undervisningen. Jämlikheten i samhället kommer alltmör att vara beroende av människornas kunskaper och färdigheter och vi måste se till att vi genom en olycklig skolpolitik inte baddar för ett nytt klassamhälle och effektiviteten är nödvändig för att vi skall klara oss som nation i det nya Europa.

Integrationen kärvar till konkurrensen och detta påverkar arbetsfördelningen mellan länderna. Det ligger alltför nära till hands att Finlands egentliga råd åter kommer att bli att odla barrskog och koka cellulosa och därmed bli beroende av hur fluktuationerna i papperspriset skakar om hela vår folkushållning om vi inte hittar på något bättre.

Råvarufattigare länder än Finland har klarat sig utmärkt när de har satsat på människornas kunnande och Japan är förstås praktexemplet, men oberoende varifrån vi tar våra exempel i världen så kan man säga att på den här punkten behöver vi en kraftig uppryckning.

För två, tre år sedan visade det sig att finländska abiturienter knappt klarar sig i konkurrensen med u-länderna när det gäller kunskaper i fysik och kemi. Och inte är det bättre på den praktiska sidan heller. I fjol var de våra långt från täten när man i Birmingham höll en skicklighetsolympiad för ungt yrkesfolk från hela världen.

Herra puhemies! Olen ennenkin todennut, että toisen kotimaisen kielen käyttö täällä salissa on tehokas tapa harventaa rivit ja

saada aikaan tietty työrauha. Jos jatkaisin tällä toisella kotimaisella.

Pari vuotta sitten saatiin kuulla kansainvälisen koulututkimuksen shokkitulokset. Luonnontieteen osaamista vertailtiin 17 maassa ja Suomessakin syynättiin silloin satoja kouluja ja tuhansia oppilaita. Tulos oli murskaava. Haluan palauttaa nämä vertailutulokset mieleen.

10-vuotias suomalainen oli tiedoiltaan vielä kolmos- eli pronssisijalla vertailussa. 14-vuotias oli viidennellä sijalla, mutta kun tultiin lukion biologiaan, oli vajottu jo kansainväliseen keskisarjaan. Fysiikassa ja kemiassa seurasi romahdus, niissä abiturienttimme tipahtivat kyйдistä viimeisiksi, kehitysmaiden hänille. Tältä pohjalta on kysytty, että jos tämä on tendenssi, niin kuka kasvattaa tällä menolla meidän uudet euroinsinöörimme ja kenestä. Emme tule toimeen ilman niitä, jotka Juhani Kuusta lainatakseni ”osaavat komentaa molekyyliä riviin”.

Kansa, jolta tulevaisuudessa puuttuu luonnontieteen perussivistys, on tuuliajolla. Väitän jopa, että meidän kansanvaltaisen päätöksentekomme perusta järkkyy, jos luonnontieteellisen ymmärryksen aukot laajenevat. Miten muodostaa mielipide otsonikadosta, ydinvoimasta tai geenimanipulaatiosta, jos alkeistietouskin uupuu? Edelleen jos koulutusjärjestelmä on harjoittanut hoksottimia luonnontieteillä, niin on myös helpompi ymmärtää yhteiskunnallisia ilmiöitä kuten esimerkiksi, miten talouden vuoksi ja luode vaikuttavat politiikan pelivaraan — puhumatta luonnon asettamista rajoista.

Kun tämä on tilanne kansainvälisessä vertailussa teoreettisen tiedon rintamalla, niin ei se ole hurrattava myöskään siellä, missä kysytään käytännön taitoja. Runsat vuosi sitten Englannissa järjestetyissä taito-olympialaisissa, joihin osallistui eräitä satoja nuoria ammattilaisia koko maailmasta, suomalaisten menestys oli surkea, poikkeuksena vain vaatetuksessa ja sorvauksessa saavutetut 8. ja 11. sija. Jäimme kauas kärjestä, jota hallitsivat Keski-Eurooppa ja Kaukoit eli nimenomaan ne maat, joiden kanssa jouimme ei vain taloudellisesti vaan myös kulttuurisesti tulevaisuudessa kilpailemaan. Tällaisia vertailuja katsoessa tulee mieleen, että totisesti olisi herättävä huomaamaan, että Suomen asemalle tulevaisuuden maailmassa on olemassa tärkeämpiä tavoitteita

kuin Ruotsin lyöminen yleisurheilussa, vaikka tietysti gutaa sekin tekee.

Mutta jos nyt siirtyisin maaotteluhenkeen ja jalkapallostadionien tunnelmaan, niin kylä täytyy sanoa, että on ollut tavattoman masentavaa huomata, että tätä henkeä nyt vaalienalustunnelmissa paremman puutteessa yritetään puhalttaa maamme suomen- ja ruotsinkielisten kieliryhmien suhteeseen. Kun Suomalaisuuden Liitto joitakin aikoja sitten aloitti perin pohjin höperön kampanjansa, jolla yritetään lämmittää aikansa elänyttä kielitaistoa uudelleen, en oikein uskonut, että se voisi vaalienalustilanteessakaan synnyttää sellaista pimeää, etten sanoisi, sinimustaa liikehdintää, joka on tehnyt sivistyneen valtiokunnan enemmistöstä, etten sanoisi, varsinaisia kielihuligaaneja.

Herra puhemies! En epäile, etteikö osalla sivistysvaltiokunnan enemmistöstä olisi jäseninä aivan hyväntahtoiset motiivit, mutta minusta tämä asetelma on kyllä selkeä. Suomalaisuuden Liitto on professori Pihkalan johdolla onnistunut saamaan sivistysvaltiokunnan professori Pystysen johdolla sotkemaan sellaisia kielitaistomme pohjamutia, joiden olisi toivonut laskeutuneen ja kovettuneen 30-luvulle.

Mutta sananen myös itse kieliasiaista. Olen vakuuttunut siitä, että ne jotka valinnan vapauteen vedoten ovat karsimassa ruotsin kielen opetusta suomenkielisistä kouluista, ovat tahallisesti tai tahtomattaan viemässä menestyksen eväitä monen suomenkielisen nuoren tulevaisuudelta. En malta olla tässä ulkomuistista lainaamatta sitä näkökulmaa, jonka Mikael Reuter esitti Hufvudstadsbladetin kolumnissa joitakin päiviä sitten. Hän esitti kysymyksen, millä voidaan edellyttää 12-vuotiaan tohmajärveläisen koulupojan tietävän, tuleeko hänestä jonakin päivänä kansainvälisen vientifirman pohjoismainen myyntipäällikkö, yhteispohjoismaisen kehitysyhteistyön kenttätyöntekijä tai virkamies sellaisessa osassa Suomenmaata, jossa toisen kotimaisen kielen hallitseminen on viran ehto ja edellytys. (Välihuuto) — Ed. Wahlström antaa vastauksen, että jos tämä mahdollisuus jo siinä vaiheessa viedään, on kavennettu sitä valinnan mahdollisuutta, jossa jatkossa on kysymys siitä, minkä aseman yhteiskunnassa voi saavuttaa.

Ymmärrän ed. Uosukaisen jatkuvasti toistamaa argumenttia, että aikanaan tiettyssä

vapaaehtoiskeilutilanteessa 60 prosenttia valitsi ruotsin kielen. Ymmärrän argumentin niin, että tulos on hyvä, jos pidetään ruotsin kieltä vieraana kielenä. Mutta tässä on kyllä aika paljon kyse siitäkin näkökulmasta, tunnustetaanko ruotsin kielen olevan toinen kansalliskieli ja tehdäänkö tämän mukaisesti arviot. Arvelisin, ettei ed. Uosukainen äidinkieltä tekisi vapaaehtoiseksi siitäkään huolimatta, että varmasti suuri prosenttiluku äidinkielen opetukseen osallistuisi. Kun on kyse toisesta kansalliskielestä, niin siinä on aste-ero vieraaseen kieleen.

Kun on puhuttu kielen oppimisen vaikutuksesta palvelutasoon, olen ollut havaitsevinani, että ne, jotka ruotsin kielen haluavat poistaa, edustavat vähän samanlaista asennetta kuin ne venäläiset, jotka Virossa eivät ymmärrä, miksi siellä tarvitsisi sellaista eksotista pikku kieltä kuin viroa hallita ja osata.

Väite, että suomalainen nuori olisi jotenkin heikompi kielen oppija kuin eurooppalainen yleensä, on tökerö. On tietenkin tunnustettava, että kynnys suomalais-ugrilaisen kielen ja indoeurooppalaisen kielen välillä on korkeampi kuin esimerkiksi kahden germaanisen kielen välinen. Tämä tilanne aiheuttaa sen, että suomalaiset joutuvat puskemaan enemmän töitä. Mutta mikä perustelu se on kielivaatimusten madaltamiselle? Päinvastoin tämä tosiasia pakottaa tunnustamaan sen, että me joudumme ponnistelemaan enemmän. Vaikka minulla henkilökohtaisesti on ollut onni syntyä virikkeelliseen kieliympäristöön ja sellaisessa kasvaa, niin kyllä minäkin omasta kokemuksestani voin vakuuttaa, että kouluaikana hampaat irvessä opiskeltu ja puurretty lisäkieli on tarttunut paljon helpommin kuin myöhemmällä iällä ja viivästyneellä oivalluksella innollakin opiskeltu kieli. Kun kuulen argumentteja, jotka ovat vaikkapa sivistyneempi versio käsityksestä, että pulpetin kuluttaminen on malsää, en minä niitä vahvana koulutuspoliittisena argumenttina pidä. Kyse on siitä, minkälaiset edellytykset me haluamme nousevalle polvelle antaa. Vaativan opetusohjelman kovuutta paljon julmempi on sellainen koulu, joka näennäisessä vapaamielisyydessään tuomitsee ikäluokan vähemmän tietoisien osan b-kansalaisiksi loppuikäseen.

Herra puhemies! Tulevaisuuden luokkajako kansakuntien sisällä ja niiden kesken tulee

nykyistä säälimättömämmin perustumaan tietoon ja taitoon. Lapsuuskoulutuspolitiikka, jonka osa tietysti kapeuttava kielen opetus olisi, tekisi Suomesta eriarvoisuuden yhteiskunnan Euroopan ja Pohjolan takapihalla. Herra puhemies! En malta olla tämän perään asettamatta retorista kysymystä: Sitäkö sivistysvaliokunnan sinimusta enemmistö tavoittelee?

Ed. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Uosukainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun täytyy sanoa rakkaalle ed. Björklundille, että hänen puheenvuoronsa oli kahdessa osassa kuin entinen saarna. Alkuosa, jossa arvoisa edustaja toi esille tilastoja ongelmista, jotka koskevat Suomen koululaitosta, mm. fyysiikan, kemian, luonnontieteellisen perussivistyksen jnp. yhteydessä, on vakaassa yhteydessä siihen, mikä sivistysvaliokunnan pani miettimään, miten me saisimme lisää aikaa. Kysehän on myös nuorten ihmisten ajasta ja siitä, mitä ihminen jaksaa. Oecd:n arvioijat pitivät yhtenä pienenä haittapuolena Suomen koulujärjestelmässä sitä, että meillä on kovin raskas kieliohjelma. Henkilökohtaisesti en olisi ottamassa ensimmäistäkään kieltä pois, jollen katsoisi vähän laajemmalti tuota kuviota.

Niin kuin sanottu, nyt meidän ehdotuksemme käsittää kaksi pakollista kieltä, jotka olisivat valinnaisia. Tämä on meidän nykyinen lausumamme, ja se lausuma pysyy. Kun sosialidemokraatit toivat sivistysvaliokuntaan keskusteltavaksi kielikysymyksen ensimmäisessä käsittelyssä, olin hämmentynyt. Meidän ryhmällämme ei ole pienimpiäkään intohimoja tämän asian suhteen, mutta se oli yksi tapa miettiä, mistä löydämme valinnaisia aikaa lisää. Kun asia näin oli, meillä tosiaan oli pedagogiset perustelut miettiä, mistä aika otetaan. Me emme ole nyt epäloogisia, kun olemme lausumaamme ottaneet kaikkein heikoimpia ajatellen mukaan sen, että on mahdollista laajentaa ja käyttää jo nyt teoriassa olevaa mahdollisuutta vapautua jostakin kielestä.

Me pidämme todella tärkeänä, että peruskoulusta tulisi monipuolinen ja kaikille oikeutta tekevä: myös käden taidoille, ajatte-

lun taidoille ja muillekin kuin välttämättä kielitaidolle. Tämä kielikylpy on mielestäni erinomaisen harmillinen asia ja varastanut täysin huomion muulta. Sitä en olisi suonut, kun koulutuspoliittista selonteloa käsitellään.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Björklund mielestäni kiinnitti huomiota hyvin tärkeään asiaan kysyessään, harjoituttaako koulujärjestelmä hoksottomia niin, että niitä voitaisiin käyttää kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Uskon, että meillä on vielä valitettavasti koulujärjestelmässä ulkooppimisen perinne, jossa ei kovinkaan paljon hoksottomia kehitetä eikä aina edes ajatella, mihin jotakin määrättyä asiaa tarvitaan.

Kun ed. Uosukainen puhui siitä, että pitäisi saada aikaa lisää opetusohjelmaan, niin sieltä saadaan aikaa lisää, kun sieltä jätetään pois turhanaikaista asioiden päättämistä ja moninkertaista kiertämistä monessa muussakin asiassa kuin pelkästään kielissä. En nyt sano, että opetus olisi samanlaista kuin se oli ennen, mutta minulle tuli mieleen ihan tässä hyvä esimerkki ulkooppimisesta, kun opeteltiin vesistöjä Suomen kartalta. Minulle on joskus jälkeenpäin tullut tilanne, että kun minä lähdän Saimaalle, niin minun on pakko luottaa kippariin, vaikken tietäisi vesistöstä mitään. Ja jos minä lähdän sinne melomaan, ostan kartan ja opiskelen asian uudestaan enkä luota koulutietoihin. Siinä taas on tärkein lukutaito, että osaa lukea karttaa.

Joka tapauksessa samasta on kysymys myös muissa aineissa. Enemmän näitä hoksottimen välineitä pitäisi kehittää. Silloin tämä kieliopiskelukin sujuu. Kun sanotaan, että suomalainen nuori olisi huono oppimaan kieliä, miksei kysytä, onko kielten opetusjärjestelmä huono. Jos meillä onkin huonoja opettajia?

Ed. Björklund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En epäile, ettei ed. Uosukaisella olisi lähtökohtanaan puhtaat pedagogiset perustelut. On aivan selvää, että monella tapaa virikkeitä tarvitaan kielenkin opetuksen tehostamiseen. Mutta minusta tässä tilanteessa on eräänlaista poliittista, anteeksi tämä ilmaisu, naivismia olla huomaimatta sitä, että siitä, mikä täällä tässä asiassa esitetään pedagogisina perusteluina, on tulos-

sa kaljahöyryisissä kenttäkeskusteluissa pahimman luokan vanhakantaista hurrivihan lietsomista. Olen ollut huomaavani, että jotkut sitä nähtävästi näin vaalienalustunnelmassa kaipaavat.

Kun kyse on pärjäämisestämme kansainvälisillä kentillä, tilanne on kyllä se, että Suomella on kaksi mahdollisuutta menestyä. Toinen on se, että me ikään kuin hyväksymme, että me palaamme vanhaan raaka-aineperustaamme ja jäämme tällaiseksi reuna-alueeksi, missä todella havupuiden kasvattaminen ja selluloosan keittäminen on tämän kansakunnan olemassaolon perusta. Tai sitten valitsemme sen tien, jossa teemme ihmisten tiedoista, taidoista ja osaamisesta todellisen raaka-aineperustamme. Jos me tämän strategian valitsemme, jota selviytymisstrategiana suosittelisin, sen seurauksena on kovempi ja vaativampi koulutusjärjestelmä kuin se, mihin me ehkä mukavuudenhaluamme olisimme luisumassa.

Ed. Uosukainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä huomauttaisin ed. Björklundille, että nämä perusteet ovat koulutuspoliittisia eivätkä pelkästään pedagogisia. Aika on otettava jostakin, ja nuorten elämä on rajallinen sekin, mutta vaativuus ja muu tämä nousi esille, ja voinkin siirtyä vastaamaan ed. Wahlströmille.

Ed. Wahlström, jokikinen kohta koko tästä uudelleen oppiaineksen muotoamisesta ja koko koulutusjärjestelmämme kattavasta uudelleenarvioinnista, menetelmien etsimisestä, tosiasioitten ja ongelmien kartoittamisesta ja niihin ratkaisujen etsimisestä sisältyy kyllä esimerkiksi kokoomuksen ryhmäpuheenvuoroon ja moneen muuhun. Mutta kun havaitsee, että ainoastaan muutamaan riviin tartutaan, muutamasta asiasta puhutaan, minkä ed. Björklundkin puheenvuoronsa alussa totesi, minusta tämä on sen laatuista takertumista, joka myös ravitsee niitä, miten se olikaan, kaljahuuruksia kapakkakeskusteluita. Parlamentti on itse syypää siihen, että se ottaa vain jotkin asiat ja nakuttaa niistä kuin tikka.

Kyllä, ed. Wahlström, on erinomaisen hyvä myös tietää esimerkiksi se, missäpäin on jokin järvi, joka on uhanalainen, tai erämaa, joka on jossakin. Tässä meillä on se ongelma juuri: me tarvitsemme kaiken tämän

ja taivaan myös ja varsin paljon työtä ja koulujärjestelmien tekemistä.

Ed. Björklund, kyllä ne muutkin kielet ovat kieliä. Nyt jos on tosiaan niin, että meillä olisi kaksi pakollista kieltä yläasteella — lukiotahan emme ole ehdottaneetkaan muutettavaksi — ja sen jälkeen on mahdollista valita, toistan taas: kolmannella, kun on ensimmäinen kerta, viidennellä, seitsemännellä ja kahdeksannella, kyllä siinä tulee valinnan mahdollisuutta.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Ed. Björklund piti oikein hyvän puheen noin puoliväliin puhetta, mutta sen jälkeen logiikka alkoi yhtäkkiä ontua kovasti. Minäkin olen ihmetellyt, miksi kieliasiat ovat tulleet pääasiaksi, kun on niin paljon muuta maailmassa. Minusta ollaan kyllä nyt helposti ajautumassa hyvin hankaliin tilanteisiin Suomen tulevaisuuden kannalta, niin kuin ed. Björklundkin totesi.

Kerta kaikkiaan Suomessa näyttää olevan nuo kielet niin tärkeitä asioita, että niitä pitää vain valtavasti opiskella, ja mitään muuta ei pidetä niin tärkeänä. Kuitenkin silloin, kun 60-luvulla peruskoulun asioita lyötiin lukkoon, vain yksi pakollinen vieras kieli katsottiin tarpeelliseksi. Sitä esittivät mm. silloinen peruskoulun opetussuunnitelmakomitea ja opettajajärjestöt, ja vielä hallituskin teki esityksen, jossa oli yksi pakollinen kieli vain ja se yleensä englanti. Hallituksen esityksessäkin silloin todettiin, että useampaa kuin yhtä oppilaille vierasta kieltä ei peruskoulussa saisi olla pakollisena aineena, koska useamman kielen opiskelu on monille oppilaille vaikeata ja se heikentäisi oleellisesti peruskoulun muuta opetustehtävää. Tästä juuri on kysymys.

Asiantuntijoitakin silloinen sivistysvaliokunta kuunteli, kai lähemmäksi sataa asiantuntijaa, ja tuli edelleen siihen tulokseen, että hallituksen esitys oli hyvä. Sen kaiken muutti, niin kuin silloin oli tyypillistä, se että silloinen presidentti Kekkonen uudenvuodenpuheessaan ilmoitti, että nyt tarvitaankin kaksi pakollista vierasta kieltä ja se toinen on sitten ruotsi. Sen jälkeen ei asiantuntijoita enää tarvittukaan, koska suuri asiantuntija oli puhunut, ja suuri valiokunta sitten yksinkertaisesti lisäsi kaksi pakollista kieltä opetusohjelmaan.

Niin kuin täällä on puhuttu, Oecd:n työ-

ryhmä, joka on selviteltyt Suomen koulutusta, on tosiaan ihmetellyt, miksi niin valtavasti varataan aikaa kielten opetukselle ja vielä nimenomaan pakolliselle. Siitähän seuraa, niin kuin Oecd toteaa, että teoreettiset aineet saavat valtaosan opetusohjelmassa ja tilaa jää hyvin vähän käytännöllisille aineille ja kokeellisille töille. Tämä aiheuttaa sitten sen, kun lukiossa vielä jatketaan samaa periaatetta, että suomalaiset tosiaan jäävät häntäpäähän, kun pitäisi ymmärtää maailmanmenosta jotain muutakin kuin vain osata viidellä kielellä olla sanomatta mitään järkevää.

Tässä kerta kaikkiaan ihmetyttää sekin, että kokoomus ja keskusta esittävät pontta, jonka mukaan meillä tulisi olla kaksi pakollista vierasta kieltä edelleenkin, tosin ne ovat valinnaisia. Mutta miksi pakottaa ihmisiä? Eiväthän ihmiset nykyaikana enää halua pakolla mitään tehdä, vaan he haluavat itse määrätä asioistaan, ja lasten vanhemmat varmasti haluaisivat itse ratkaista semmoisia asioita, joita nyt eduskunta haluaa heidän puolestaan ratkaista. Ei se ole minusta oikea menetelmä.

Tässähän on sellainen tilanne, että esimerkiksi matematiikan, luonnontieteiden ja tekniikan ymmärtäminen on myös oikeastaan yksi kieli. Se jää sitten hyvin heikoksi, kun näitä muita välineasioita, muita kieliä, opiskellaan niin paljon. Tilanne on vähän sama kuin jos puusepällä on vain vasaroita. Puuseppä tarvitsee monenlaisia vasaroita, mutta jos hän hankkii vain lisää vasaroita eikä ole yhtään sahaa, niin ei siitä mitään järkevää lopputulosta saa aikaan.

Näitä kahta pakollista kieltä ilmeisesti voisi perustella vain sillä, että jos tällainen uudistus saadaan aikaan, niin joskus vuonna 2010 ovat aikuisia ne peruskoululaiset, jotka siihen järjestelmään tulevat. Silloin meidän viimeaikaisten ulkopoliittisten auktoriteettimme mukaan Euroopassa on ilmeisesti kolme valtiota: Euroopan yhteisö, Itä-Euroopan yhdysvallat ja Suomi, puolueeton maa siinä välissä. Silloin varmaan on ihan hyvä, että suomalaiset osaavat suurvaltanaapuriansa pääkieliä eli kahta kieltä, ilmeisesti saksaa ja venäjää.

Mutta ei Euroopassa pärjätä sillä konstilla, että siellä vain kieliä osataan. Minä luulin, että Tohmajärveltä vai mistä oli olevalla, joka halusi myyntimiehenä toimia Euroopassa, olisi kuitenkin paljon paremmat

edellytykset oppia kehittämään uutta tekniikkaa kuin sujuvasti puhua ranskaa, vaikka ei sekään varmaan mahdotonta ole. Mutta kyllä niitä valintoja jää paljon sen jälkeenkin, kun oppii jotain muutakin kuin pelkkiä kieliä.

Sitten siirtyisin tässä mietinnössä korkeakouluja koskevaan asiaan. "Valiokunta yhtyy selonteossa esitettyyn tavoitteeseen, että korkeakoululaitoksen kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota toiminnan tulokselisuuden parantamiseen, johtamiseen ja päätösvallan lisäämiseen, perustutkintojen suoritusaikojen lyhentämiseen, tutkijankoulutuksen tehostamiseen sekä kansainvälisten yhteyksien parantamiseen." Nämä ovat ihan hyviä asioita, ja näitä jatkuvasti näyttää esimerkiksi valtion tulo- ja menoarviossa korkeakoulujen kohdalla painotettavan, mutta eivät ne käytännössä kuitenkaan vielä oikein pitkällä siinä suhteessa ole.

Esimerkiksi huomioon kiinnittäminen johtamiseen vaatisi kyllä, että monien korkeakoulujen hallinto uusittaisiin. Kolmikantajärjestelmä, joka valitettavasti on Suomen monissa korkeakouluissa, on kyllä täysin tehoton hallintojärjestelmä ja johtaa mahdotomaan kokousten pitoon ja tyhjäkäyntiin niille, jotka joutuvat niihin osaa ottamaan ja päättämään semmoisista asioista, joista ei ole ollenkaan kiinnostunut, jolloin niistä voi tulla mitä sattuu.

Samalla lailla perustutkintojen suoritusaikojen lyhentämisessä pitäisi myös saada jo vähitellen jotain konkreettista aikaan. Opin-otukea oikeaan suuntaan kehittämällä, opetusohjelmia järkipäristämällä, opetusta parantamalla jnp. se saataisiin aikaan, niin että todella opiskelu-aika olisi se, mitä se muissakin maissa on, perustutkintoa varten, esimerkiksi bachelor-tutkinto, kolme vuotta ja vähän suurempi tutkinto sitten neljä ja puoli tai viisi vuotta.

Tutkijankoulutuksen tehostamisesta puhutaan, mutta sille ei kuitenkaan ole selvästi resursseja lisätty nimenomaan niille aloille, joilla erikoisen paljon yhteiskunnassa tarvetta on. Tänä vuonnahan on juuri jatkokoulutustoimikunta todennut, että tekniikan alalla yhteiskunnassa tarvitaan kolminkertainen määrä tohtoreita verrattuna siihen, mitä nyt valmistuu, ja muilla tieteenaloilla yleensä tarvitaan vain puolitoistakertainen. Mutta tämä ei millään lailla näy valtion tulo- ja

menoarviossa, vaan teknilliset korkeakoulut edelleen saavat suurin piirtein saman verran lisää kuin muutkin korkeakoulut.

Mikä kummallisinta, ensi vuoden budjettiin on lisätty ns. kiinteistövero, jossa korkeakouluilta kerätään maksullisista palvelutoiminnoista tulevaa tuloylijäämää tulevaisuudessa osa valtiolle takaisin. Valtioneuvoston päätöksessä ja korkeakoululaissa sanotaan nykyään, että korkeakouluille tulee antaa resursseja tulosten mukaan. Tämä uusi sääntö toimii taas sillä periaatteella, että korkeakouluilta otetaan resursseja tulosten mukaan. Mitä enemmän on pystynyt tekemään tilaustutkimusta ja saanut tuloylijäämää, sitä enemmän valtio ottaa siitä itselleen pois. Tämä minusta on aivan kummallinen periaate, joka pitäisi vähitellen palauttaa taas normaaliksi.

Tässä ilmeisesti ollaan palaamassa 1970-luvun alkupuolelle, jolloin opetusministeriön mukaan korkeakoulututkimus ei saanut hyödyttää teollisuutta. Nimenomaan Teknillinen korkeakoulu ei saanut tutkia sellaista, mikä olisi hyödyttänyt teollisuutta. Jopa jotkut opiskelijat vaativat sitä silloin.

Aikuiskoulutus on se, mikä tulevaisuudessa on entistä enemmän resursseja kysyvä, ja tässä sivistysvaliokunta varmaan on ihan oikeita asioita siitä esittänyt. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen kohtaan, jossa puhutaan, että aikuiskoulutuksen yhteistyötä viestintävälineiden kanssa tulee kehittää ja hyödyntää myös Ylen mahdollisuudet aikuiskoulutuksessa. Tässä kohdassa ilmeisesti Suomessa vielä kansanedustajat liian paljon ovat Yleisradion lumoissa. Ei Yleisradio Osakeyhtiö ole ainoa tapa, jolla Suomessa voidaan esimerkiksi opetusohjelmia välittää kansalle.

Valtiovalta ja opetusministeriö voivat itse ryhtyä puuhaan esimerkiksi vuokraamalla yhden tai kaksi tai useampia välityssatelliittikanavia ja rupeamalla sitä kautta lähettämään esimerkiksi avoimen yliopiston kursseja, jolloin niitä voidaan katsella kaikissa maan kaapeliverkoissa hyvinkin halpaan hintaan tekniikan kannalta. Kun satelliitit yhä paranevat, tulevaisuudessa satelliittivastaanotin maksaa vain muutaman tuhat markkaa, joten periaatteessa jopa haja-asutusalueille kouluihin voidaan aivan hyvin hankkia tuollaiset laitteet ja sen jälkeen käyttää hyväksi opetusta. Sitä voidaan käyttää esi-

merkiksi sillä tavalla, että kun kaikilla on jo videolaitteet, kursseja nauhoitetaan ja pienet omaehtoiset opiskelijaryhmät sitten käyttävät kursseja hyväkseen vähän viisaamman opiskelijan tai aikuisen johdolla.

Tällä tavalla aikuiskoulutuksen tarjonta saadaan koko maahan nopeasti levitettyksi ja paljon erilaisia kursseja, joitten ei tarvitse olla niin kalliita kuin Yleisradio tekee. Yleisradiollahan televisio-ohjelma maksaa puoli miljoonaa tai ainakin monta sataatuhatta markkaa tunti, mutta opetusohjelmissa sisältö on pääasia eikä se, kuinka tyylikkäästi ovat esiintyneet pukeutuneet tai minkälainen on ympäristö, joten Yleisradio on vähän huono kumppani opetusohjelma-asioissa. Se tulee mahdollittoman kalliiksi. Varmaan sekin on hyvä ja senkin tyyppistä opetusohjelmaa tarvitaan, mutta esimerkiksi avoin yliopisto voi toimia paljon halvemmilla keinoilla opetusohjelmien valmistuksessa.

Esitin eräitä näkökohtia, jotka tulevat mieleen, kun tätä lausuntoa lukee ja puheenvuoroja, joita on esitetty, kuuntelee.

Edustajat Miettinen ja Halonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käytän tilaisuutta hyväkseni keskustellakseni ed. Tiurin kanssa jostakin muusta kuin viidennestä ydinvoimalasta.

On kaksi asiaa, jotka lohduttavat nähdäkseni myös ed. Tiuria. Toinen on se, että on ilmeistä, että henkilö, joka osaa esimerkiksi kahta vierasta kieltä, oppii kolmannen veraten helposti. Varsinkin silloin, jos kaksi edellistä kieltä ovat molemmat indoeurooppalaisia kieliä, kolmannen oppiminen on helppoa. Näin ollen uusien kielten opettaminen, jos on kysymys samaan kieliryhmään kuuluvista kielistä, ei ole niin vaikeata kuin saattaisi aluksi kuvitella.

Toinen lohduttava seikka on se, että jos katselee suomenruotsalaisia tai Suomessa asuvia kaksikielisiä Suomen kansalaisia ja vertailee heitä yleensä yksikielisiin Suomen kansalaisiin, he ovat pystyneet opettelemaan fysiikkaa, historiaa, kemiaa jne. aivan yhtä paljon kuin yksikielisetkin Suomen kansalaiset. Ei se ole vienyt heidän aivokapasiteetis-

taan sellaista osaa pois, joka sitten olisi pois jonkin muun oppimiselta.

Nämä pienet huomautukset ovat varmaan sellaisia, joihin ed. Tiurikin yhtyy.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuo lohduttaa tietenkin hieman, mutta huomautan, että vaikea kieli on "luonnontieteiden ja tekniikan kieli". Jos sitä ei riittävästi opiskele koulussa, niin sitä on hyvin vaikea jälkeensä opiskella. Kun tuntimäärä on rajoitettu, mitä enemmän siellä opiskellaan vaikka helppoja kieliä, sitä vähemmän jää aikaa vaikeampien asioiden opiskeluun. Ennen kaikkea minusta Suomen kouluissa on aivan liian vähän edelleen aivoilla tehtävää työtä eli erilaisia kokeita ja laboratoriotyypisiä töitä ja vastaavia, jotka ovat kuitenkin mahdollittoman tärkeitä oppimisessa.

Minusta on asia tosiaan niin, kuten ed. Paloheimo sanoi, että kun osaa pari kieltä, sen jälkeen uusia oppii helposti. Kun niitä tarvitsee aikuiselämässään, silloin ottaa jonkin tehokurssin ja sen jälkeen menee muutamaksi viikoksi asianomaiseen maahan ja niin puhuu jo sitä kieltä kuin hevonen.

Ed. Vähänäkki: Herra puhemies! Karjalan vaakunassa, joka tuli kovin runsaasti julkisuuden valokeilaan aikoinaan suurlähettiläs Kovalevin ollessa täällä Neuvostoliiton lähettiläänä, on kuvattuna idän käyrä miekka ja lännen suora miekka. Sehän kuvastaa mitä mainioimmin Karjalan maakunnan ja Karjalan maan asemaa juuri idän kulttuurin ja läntisen kulttuurin rajalla. Sen sijaan muu Suomi on selvästi lännen suoran miekan aluetta. Me olemme pitäytyneet länteen nimenomaan kulttuuri- ja yhteiskuntajärjestyksen ja muun osalta.

Ketä voimme kiittää tai moittia tästä asian tilasta? Ruotsalaiset tekivät ristiretkensä omanvoitonpyynnistä laventaakseen omaa hallintoaluettaan, saadakseen verotuloja jne. Paha kyllä emme päässeet äsken ed. Rinteen kanssa yksimielisyyteen siitä, kuka teki ensimmäisen ristiretken. Veikattiin piispa Henrikiä, ja saattaa juuri hän olla, joka ruotsalaisten menestyksen aloitti. (Ed. Rinne: Köyliönjärven jäällä tapettiin!) — Hänet sitten tappoivat sen ajan fennomaanit.

Ruotsalaiset ovat piispa Henrikistä alkaen ja satojen vuosien aikana tuoneet ensiksikin

meille oikeus- ja yhteiskuntajärjestelmämme, tuomioistuinlaitoksemme, uskonnon suurimmalle osalle Suomen kansaa, ruotsinkielisen vähemmistön rannikkoseudullemme. He ovat avustaneet meitä viime sotien aikana, ja sadattuhannet suomalaiset on otettu vastaan Ruotsissa silloin, kun meillä on ollut kivi-semmät ajat kuin nyt. Sadat elleivät tuhannet järjestöt ovat erilaisissa kontakteissa läntiseen naapurimaahamme. Se on meidän toiseksi suurin kauppakumppanimme ja, eduskuntaa ajatellen mikä tärkeintä, olemme saaneet valmista lainsäädäntöä. Ruotsissa oli parikymmentä vuotta sitten antaa lainvalmisteluun noin viisikymmentäkertainen määrä varoja siihen verraten, mitä Suomelle siihen aikaan annettiin. Vielä meillä on erittäin rikas suomenruotsalainen kirjallisuus aivan allekirjoittaneen ja uskoakseni varapuhemies Pesälänkin ihailemasta Runebergistä lähtien.

Meitä lähimpänä ovat siis ruotsalaiset paitsi fyysisesti myös kulttuurin ja kaiken yhtäläisyyden ansiosta. Marsalkka Mannerheim sanoi aikoinaan, että Suomi on maksanut velkansa Ruotsille viimeistä penniä myöten. Mielestäni tuon luettelon jälkeen, jonka äsken tein, voidaan todeta, että emme kuitenkaan pysty eräin osin maksamaan sitä koskaan.

Useaan otteeseen on todettu eräissä puheenvuoroissa, että ruotsin kieli ei ole tarpeen kaikille. Minä väitän, että ruotsin kieli on tavalliselle suomalaiselle, enemmistölle suomalaisia, tarpeellisempi kuin venäjä, espanja, saksa, ranska jne. Englantihan on jo hyvin plakkarissa, koska sitä ala-asteelta yleensä jo aloitetaan. Harvalla suomalaisella on myöhemmissä elämänvaiheissaan niin vilkkaita kansainvälisiä yhteyksiä, että kaksi ns. maailmankieltä edes pysyisi hänen muistissaan. Niin harvoin hän sentään Kanarialla ja muualla ulkomailla käy.

Sen sijaan, jos ruotsi on toinen peruskoulussa opiskeltu kieli, vaikka välttävänkin taidon olisi saanut työllä ja tuskalla, myöhemmässä elämässä tai läpi elämän joutuu tuon tuostakin tai pääsee ruotsia käyttämään. Joku on sanonut, että sitä ei opi yläasteen muutamalla luokalla tarpeeksi, mutta aina siitä opetuksesta jotakin jää vaatteisiin. Vaikka se opiskelu on ähkimistä, räkimistä ja kiroamista, niin kuin Turkan veljeksillä oli, aina siinä jotakin kovaankin kalloon jää.

On puhuttu, että itäsuomalaiset ottaisivat, eräät Itä-Suomen kunnat Pohjois-Karjalassa vai missä se nyt oli, venäjän. Se on vielä vaikeampi kieliopilta, huomattavasti vaikeampi kuin ruotsi, ja oma kirjaimistonsa peräti. Siinä hiki ja räkä lentäisi varmasti vielä enemmän. Eivät tiedä, mikä urakka on edessä. Tiedän sen kokemuksesta. Osaan satakunta sanaa venäjää, ja siinä on aikaa ja tupakkaa kulunut, ennen kuin ne olen oppinut. (Ed. Rinne: Vähän muutakin varmasti!)

Aivan niin kuin ed. Ilkka-Christian Björklundkin totesi, maaninkalainen ja hyrynsalmelainen ei todellakaan voi tietää, missä hän elämänsä jatkaa. Jos hän on todella merkonomina Helsingissä, hänen on osattava ruotsia, jos hän on liike-elämän palveluksessa. Metallimiehenä Ruotsissa hänen on opiskeltava, jos ei ole aikaisemmin oppinut ruotsia. Jos hän menee vaikkapa lääninhallituksen virkaan, jos läänissä on yksikin ruotsinkielisen vähemmistön omaava kunta, hänen on osattava ruotsia.

Ruotsiin siirtyneistä siirtotyöläisistä todetakoon ja on muistettava, että Ruotsissa ei pärjää englannilla ja espanjalla tai muilla kielillä. Siellä on osattava ruotsia. Koulut ovat ruotsinkielisiä, työpaikoilla puhutaan ruotsia, kauppalikkeissa, pankeissa ja ravintoloissakaan tuskin suomalaisten englantia ymmärrettäisiin tai espanjaa vielä vähemmän.

Joskus väitetään, että ruotsinhan oppii myöhemmin silloin, kun tarvetta asiaan on tullut. Jokainen kieliä vähäkin opiskellut tietää, että niiden kielten, joiden pää on avattu peruskoulutuksen yhteydessä, taitoja yleensä kehitetään myöhemmin, koska jotakin sinne on jäänyt pohjalle, kielioppia ja muutakin. Pystymetsästä lähteminen uuteen kieleen on aika lailla kova urakka ja työelämässä ollessa mahdoton.

Pohjoismainen yhteistyö on erittäin merkityksellinen asia. Meillä on Pohjoismaiden neuvosto. Olisi aivan erikoista, jos siellä puhuisimme suomalaisina englantia tai jotain muuta maailmankieltä. Meillä on yhteiset työmarkkinat. Meillä on erittäin vilkas ystävyyskuntatoiminta. Valtion elimet ovat eri yhteyksissä yhteistyössä. Kuntien ystävyystoiminnasta toteaisiin omakohtaisena kokemuksena, että monet norjalaiset ja tanskalaiset sanovat, että suomenkieliset suomalaiset puhuvat heille paljon ymmärrettävämpää

ruotsia kuin riikinruotsalaiset. Tämän olen kuullut hyvin monella suulla, eli se meidän skandinaviskamme on parempaa kuin ruotsalaisten ruotsi.

Meillä on edessä Euroopan yhdentyminen, ja erityisesti meille on tärkeitä sosiaalinen lainsäädäntömme, työelämään liittyvä lainsäädäntömme ujuttaminen mahdollisimman pitkälle yhdentyvään Eurooppaan. Se on helpompi suorittaa yli 20-miljoonaisen Pohjolan yhteistyöllä, sen painoarvo on erilainen kuin pelkästään alle 5 miljoonan Suomen. Huonona merkinä on juuri Euroopan yhdentymistä ajatellen riveäminen Pohjoismaista, minkä ruotsin kielen aseman heikentämisen vääjäämättä toisi mukanaan.

Muistan, kun pienenä poikana totesin Helsingissä, että on rikas mies tuo "Kött", kun sillä on niin monta lihakauppaa, kun luki "Lihaa — Kött". Minusta kuitenkin "kött" on parempi kuin joku "meat", englannin sana, joka näyttää tässä amerikkalaisimmassa maassa Euroopassa eli Suomessa levittäytyvän joka paikkaan. Parempi ruotsi kuin englantilainen liike-elämää ajatellen.

Vielä meidän on muistettava se, että nanimme suomenruotsalaiselle vähemmistölle "hurreille" niin kuin lempinimenä sanotaan hegemonian toimia ruotsin kielellä muihin Pohjoismaihin päin meidän edustajinamme. Aika pitkälti nytkin monissa poliittisissa ryhmissä nimenomaan ruotsinkieliset tai kaksikieliset työnnetään Pohjoismaiden neuvoston työhön. Mutta jos sivistysvaliokunnan enemmistön tahto toteutuu, luovutamme loputkin jalansijamme tässä tärkeässä elimesä. Onhan niin, että jos tulevat suomalaiset valtiopäivämiehet Pohjoismaiden neuvostossa puhuvat kokouksissa englantia sujuvasti ja hyvin, kokousten välillä ja silloin kun tärkeimmät sopimukset tehdään, ovat ulkona siitä keskustelusta, mitä skandinaavit keskenään käyvät.

Täällä ovat kaikki viisikymppiset muistelleet entistä elämäänsä. Ed. Wahlström kertoi, miksi hän tuli valinneeksi venäjän jne. Minullakin liittyy ruotsin kieleen eräs muistelu. Olin sotalapsena Ruotsissa 1,5 vuotta ja kun vuonna 45 saavuin Suomeen, en osannut sanaakaan tätä omaa äidinkieltäni. Sen vuoksi äitini vei minut ruotsalaiseen valmistavaan kouluun. Oltuani siellä yhden viikon isä tuli rintamalta asepuvussa ja haki kesken koulupäivän minut sieltä ja talutti

noin 200 metrin päässä olevaan suomalaiseen valmistavaan kouluun, jossa en puoleen vuoteen puhunut enkä pukahtanut, kunnes rupesin jotakin ymmärtämään. Myöhemmin olen huomannut asian merkityksen. Ylioppilastodistuksessani minulla oli ruotsissa 6, ja kiukuttelin isälleni monta kertaa parin vuosikymmenen aikana siitä, mikä mahdollisuus olisikaan ollut tulla täydellisesti kaksikieliseksi, kotona puhuttiin suomea ja ylioppilastutkinto olisi ollut ruotsinkielisenä. Mutta isä oli vielä kielikysymyksessä sillä samalla linjalla, millä kokoomus ed. Uosukainen keulanaan on täällä edelleen vuonna 1990.

Usein sanotaan, että suomalaiset osaavat monesti hyvinkin kieliä, ruotsia, englantia jne., mutta olemme niin ujoja ja vähäisen itsetunnon omaavia, ettemme käytä taitoamme. Mielestäni virheet tähän löytyvät opettajista, koulun metodeista. Siellä kiinnitetään edelleen, vaikka remonttia on nähtävästi tehty, huomiota kirjoitettuun tekstiin ja etsitään siitä virheitä, ja jos puhutussa tekstissä tulee kielioppivirheitä, ne korjataan keskeyttämällä oppilaan lause. Mielestäni nimenomaan itsetunnon kohottaminen vieraan kielen käyttämisessä tulisi koulussa enemmän nostaa esiin. Tosin Eurooppa yhentyessään ujoutta tulee osin poistamaan, mutta siihen menee kuitenkin vielä jonkinmoinen aika.

Herra puhemies! Nopeatempoinen poliittinen ratkaisu ns. pakkoruotsin poistamiseksi ei mielestäni ole siis järkevä. Olisi ensiksi asiaa tutkittava ja kokeiltava joissakin kunnissa: Mitä vaikuttaa pakkoruotsin poistaminen yhteiskunnalliseen elämäämme? Huonontaisiko se pohjoismaisia suhteitamme? Haittaisiko se liike- ja yritys-elämää yleensä? Mielestäni tätä pitäisi uskaltaa kokeilla muutamissa kunnissa, vaikkapa niissä kunnissa Itä-Suomessa, joissa oli väläytetty tai annettu lukujakin siitä, että venäjän opiskelu olisi suotavaa, niin kuin siellä varmasti olisikin. Sitä voitaisiin kokeilla ja tuloksista päätellä ja tehdä sitten vasta ratkaisu näinkin tärkeässä asiassa.

On väitetty, että yli 60 prosenttia tai jopa vielä suurempi prosenttimäärä valitsisi joka tapauksessa ruotsin, vaikka se olisi valinnainen. Kun muutamassa kunnassa kokeiltaisiin, silloin nähtäisiin ja tiedettäisiin. Minä väitän, ettei prosenttimäärä ole likikään 60. Ruotsin kielen valitsisivat lähinnä ed. Uosukaisen hengenheimolaiset, yleensä varakkai-

den sekä pitkälle koulutettujen perheiden lapset. Kokoomuksen kannanotto tässä asiassa sisältää erittäin suuren elitistisen piirteen. Siellä nähtävästi ajatellaan, että kansan suuri enemmistö ei laiskuuttaan valitse ruotsia ja silloin tietyt ryhmät pääsisivät tästä tärkeästä kielestä enemmän osalliseksi.

Kokoomus pakoilee kokeilua nuorisoasteen yhdistelmäututkinnossa. Sen osalta sanon, että turhaa ed. Uosukaisen on etsiä tutkinnolle titteliä. Ed. Uosukainen voi olla aivan huoleti, ylioppilas-titteli kyllä säilyy ylioppilaalla, eikä kannattaisi kantaa murhetta siitä, mikä titteli sitten yhdistelmäututkinnolle pannaan.

Olisin sitä mieltä, että todella kokeiltaisiin valinnaista ruotsia vaikkapa 5—10 kunnassa.

Silloin nähtäisiin, paljonko on tulijoita, ja voitaisiin tehdä ratkaisu. Pelko pois, kokoomus!

Ed. Lapiolahti merkitään läsnä olevaksi.

Toinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 18. Valtioneuvoston kyselytunti alkaa kello 16.30.

Täysistunto keskeytetään kello 16.10.
